

ХОККЕЙ

35 к.

ХОККЕЙ

ХОККЕЙ

1983
1984

ДОВІДНИК -
КАПЕДДАР

ХОККЕЙ

ХОККЕЙ-83|84

ДОВІДНИК-
КАЛЕНДАР

КНІВ «ЗДОРОВ'Я» 1983

75.579я2
Х70

УДК 796.966

Упорядник Д. Ф. ГЕРАСИМЕНКО

Автори: *Юрій Бондар, Віктор Бранчицький, Дмитро Герасименко, Михайло Дорошенко, Валерій Золотаров, Микола Коваленко, Петро Лейко, Володимир Осичук, Віталій Поєрцлий*

Фото МИХАЙЛА ЧЕРНИЧКИНА

Составитель ДМИТРИЙ ФЕДОРОВИЧ ГЕРАСИМЕНКО

ХОККЕЙ-83/84

Справочник-календарь

Киев, «Здоровья»

(На українському мові)

Редактор В. А. Нартопольский. Оформление художника Е. В. Чурья.
Художний редактор М. Ф. Кормидо. Технічний редактор О. Г. Вольвак,
Коректор Т. І. Черниш.

Информ. бланк № 2403

Знано до складання 16.08.83. Підп. до друку 30.09.83. БФ 03945. Формат 70X108^{1/2}.
Папір друк. № 1. Гарн. дит. Друк. вис. ум. друк. арк. 3,50. Ум. фарб.-відб. 3,85.
Обл.-вид. арк. 5,18. Тираж 50 000 прим. Зам. 3—2321. Ціна 35 к.

Видавництво «Здоров'я», 252054, Київ-54, Чкалова, 65.
Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Подлітрафкнигта»,
252057, Київ, вул. Довженка, 3.

4202000000-166
Х М209 (04)-83 162.83

© Видавництво «Здоров'я», 1983

ПОГЛЯД У СЕЗОН

Радянський хокей успішно втримує лідируюче становище в світі. Здобуто найпочесніші нагороди на світових і європейських першостях, виграно ще цілу низку найпрестижніших міжнародних турнірів і матчів. Усе ж до цих пір цинко тримається в пав'яті відносна невдача на зимових Олімпійських іграх 1980 року в Лейк-Плейсіді, коли у єдиному матчі, що став вирішальним, збірна СРСР поступилася переможцю й золотими медалями американському хокеїстам.

У цьому сезоні, вже, правда, у лютому 1984 року, радянські майстри матимуть нагоду повернути тимчасово втрачені позиції в олімпійській ієрархії. В югославському місті Сараєво пройде турнір за програмою XIV Бїної Олімпіади. Перед нашими хокеїстами стоїть завдання — виграти це найважливіше змагання сезону!

Олімпійському турнірові в Сараєво, якось мірою, підпорядкований і календар чергового чемпіонату країни. В ньому візьмуть участь, як і раніше, 12 команд вищої ліги: ЦСКА, «Спартак» (Москва), «Динамо» (Москва), «Сокол» (Київ), «Динамо» (Рига), «Торпедо» (Горький), «Крила Рад» (Москва), «Хімік» (Воскресенськ), «Трактор» (Челябінськ), СКА (Ленінград), «Іскра» (Жєвєвськ) і «Сибір» (Новосибірськ) — дебютант вищої ліги, що замінив невдачу минулого сезону «Салават Юлаєв» з Уфи.

Без змін залишився кількісний склад і першої ліги класу «А». Тут виступлять команди: «Салават Юлаєв» (Уфа), «Кристал» (Саратов), «Динамо» (Мінськ), СК імєні Урицького (Казань), «Торпедо» (Усть-Каменогорськ), «Торпедо» (Тольятті), «Динамо» (Харків), «Автомобіліст» (Свердловськ), «Вінокор» (Ташкент), «Металург» (Череповець), «Молот» (Перм), «Дизеліст» (Пенза), «Єнібек» (Алма-Ата), «Автомобіліст» (Караганда), «Торпедо» (Ярославль) та «Іжорський» (Ленінград). Останні троє — дебютанти першої ліги. Вони замінили тут тюменський «Рубін», воронезький «Буран» і Новосибірський СКА, що вибули до другої ліги.

За звичною формулою пройдуть змагання і в другій лізі радянського хокею.

ПІДСУМКИ, ЦИФРИ, ФАКТИ НЕВІГЛАМОВНИЙ ТАНОК ШАЙБИ

Сезон 1982—1983 рр. завершився. Він приніс нам повну пригорщу радощів. І хоч як хутко біжить час, йому не стерти з пам'яті хвилюючі миттєвості матчів різного рангу. А відгомін найбільшого хокейного свята — чемпіонату світу та Європи — ще доволу кожного разу по-своєму, оживатиме в наших серцях, збуджуватиме увагу: уявіть підряд завоювали наші хлопці золоті медалі, переважали суперників у багатьох компонентах — честь їм і хвала. Але при всьому цьому, заглядаючи в завітраній день, мимоволі заважувеш собі, що десь серед світлого ладу переможної тонесянькою стрункою бриніть бетгета. Ні, немає сумніву в класі й нехитному моральному дусі наших хокеїстів, мудрості тренерів на чолі з Віктором Тихоновим. Але чому-сь знову і знову мимохіть повертаєшся подумки до тієї нічкє зі збірною ЧСРР — матчу, який мало не став своєрідним Лейк-Плісідом, де американські спортсмени, коли ніхто й гадки не мав, «присвоили» собі золоті олімпійські медалі. А поперед усього ж знову Біла Олімпіада, тепер уже в Сараєво, і тому нічого з чехословацькими хокеїстами, з якогось боку не погляди, мовби начинена засторогою... Суперники не дрімать, омолоджена команда ЧСРР набула досвідку і, либонь, розпільне нічню в зустрічі з нашими хлопцями як хорошу моральну платформу для подальшого поступу.

Діловито й солідно займаються вивучкою своєї олімпійської дружжини канадці, яким уже набили оскому дугторядні ролі. Вийють, як ми знаємо, вийти на майданчик «невзначаними» американці і звершити диво. Шведи і фіни теж, попри невдачі, дедалі зграбініше напинають хокейну тятиву. Одне слово, явно визравають зрушення. І ті зрушення проявляються передусім у тому, що суперники набираються снаги, наروضють клас, стають мобільнішими і без поправок на час у змаганні з ними не взяти гору. Досі наші тренери такі «поправкові» робили вчасно, що й приносило свої плоди. Тож на часі зробити нові передолімпійські корективи.

А резерви для посилення гри в нас чудові, про це свідчать і гучні виграші юнацької та молодіжної першостей, успіхи другої збірної СРСР. Піла когорта обдарованих юних хокеїстів рветься, як кажуть, у бік.

Таке враження справив виступ нашої головної команди минулого сезону. До цього слід додати, що в її активі, здається, вже традиційні перемори в турнірах на приз газет «Руде право», «Известия», в серії зустрічей із канадськими професіоналами.

Та не будемо забувати, що півдалини успіху на міжнародній арені закладаються у поєдинках внутрішнього чемпіонату. І тут є доволі

проблем, що давали про себе знати. Як і в попередніх сезонах, не вправдалися наші сподівання на те, що, нарешті, виникне конкуренція в змаганні за золоті медалі. Столичні армії знову благополучно добралися до фінішу на чолі турнірної таблиці, хоча і «Динамо», і «Спартак» у своїх лавах мали влосгасті гравців і досвідчених, і перспективних, щоб на рівних вести суперечку з ЦСКА за перше місце.

Та й на початку чемпіонату ситуація була сприятлива для хорошого спорту. Чемпіони в стартовому матчі зазнали поразки від торпедівця Горького і, певною мірою, втратили певність у своїх можливостях. І якщо інші провідні клуби так само смливо, як і торпедівці, кинули виклик лідерам, кульмінаційне подум'я могло б спалахнути вже в першому колі. Правда, динамівці столиці спробували скористатися сприятливим моментом, повеги наступ на льодових майданчиках. Але вязтого темпу «Динамо» не витримало і, навіть, попралило в своєрідний хокейний нокаут. Наприкінці чемпіонату біло-голубих було не вігнати. Очевидно, причина в тому, що тренерам так і не вдалося створити мобільну команду. Далася взаки слабка морально-вольова підготовка. А без цього чинника сьогодні претензії на роль лідера нестерзні.

Прискрість підстерігала динамівців за крок до фінішу, коли, здавалося, срібні нагороди їм уже забезпечені, коли вже не було ніякого сумніву щодо розподілу місць у призовій трійці. Та саме тут, як кажуть, на рівному, і забуксувала «динамомашина». У п'яти матчах 34—36-го турів біло-голубі тєть розтринькали очковий запас і дозволили спартаківцям наблизитися до себе випругт. Вийшло як у забігу на марафонській дистанції, коли пара спортсменів, подолавши багато кілометрів, не здогадалися раніше вирішити суперечку між собою, а відкагла їй на останні метри. Тому практично срібний призер і мав визначитися в матчі «Спартак» — «Динамо». Усі очкували справжньої боротьби. А розв'язка виявилася просенською. Спартаківці без особливих зусиль взяли гору. Вони, до речі, виграли в четвертому колі всі матчі, що зробили ось уже три сезони підряд не вдається навіть столициним армієцям. І який вихованці В. Кулагіна вдался до прискорення одночасно з динамівцями, то хто-зна, чи відстояв би ЦСКА свій чемпіонський титул.

Що ж стосується столициних армієців, то вони, змагачючись, по суті, з самими собою, встановили два рекорди. За шість років роботи з командою Віктор Тихонов добився нині найменших втрат в очках — всього сім і найменшої кількості пропущених шайб — 73. Відчувається, що коефіцієнт надійності гри міцно пов'язаний з увагою Тихонова про те, якою він хоче бачити свою команду. Як ми пам'ятаємо, рік тому він узав курс на різке омолодження команди. І новачки букваль-но не давали передихнути супернику в кожному куточку майданчика, чим проявляли прагнення до якнайвищого самоствердження. Але в нинішньому сезоні оновлений склад ЦСКА навряд чи діяв би з

Блиском, бо змушений був би «працювати» на надійність і тим би обмежувався. Але Тихонов зумів передбачити, що без такого гравця, як Ларіонов, клубові не обійтись. І Ларіонов був запрошений, склавши разом із Крутовим і Макаровим ударну трійку, рівну за силою якій тоді знайти. Таке надбання, як Ларіонов, — привидей чемпіона.

З цього приводу можна сперечатись, доводити, що нецелілібно в одному клубі збирати всіх «зірок», послаблювати тим самим інші льодові дружини і за рахунок цього забезпечувати собі «спокоїне життя», але при вельми цьому не можна заперечувати те, що перевага чемпіона в тренуваності перед усіма представниками вищої ліги незмірно велика. І саме в цьому сила ЦСКА і слабкість його суперників. І щезармії можуть дозволити собі зіграти три-чотири бліді матчі за сезон, а всі інші провалять із повною віддачею. Наврядись цьому — справа честі кожної команди. Бо ж, чого гріха таїти, як правило, тренери повсякчас невдачі перетворюють хокеїстів, складом спортивної форми, а що їм зважає зазначити тренувальний режим ЦСКА? Тут, либонь, є якийсь психологічний бар'єр, як це було в футболі, коли киявське «Динамо» почало застосовувати підвищені фізичні навантаження. Не всім тоді гравцям було до душі те нововведення і фаворити відкинулися скептично: а чи не перегнано динамічні палку? З'ясувалося — ні! І тепер усі команди пішли цим шляхом. І боротьба за чемпіонські титули загострилася. Тож і в хокеї має відбутися цей процес. Власне, він уже почався. І ризике «Динамо», і киявський «Сокиля» помітно напрошують фізичні кондиції своїх гравців. Можливо, ще не так сміливо, як би слід, але ж досягти ігрового рівня ЦСКА не так то просто. Бо ж загас енергії вони розгтрачають швидше, не володіючи майстерністю, властивою чемпіону. Такі компоненти, як тактика й техніка, теж в одні сезон не набуваються, та і в цьому плані зрушення вже відчутні. І якщо наступного сезону призова трійка знано віддалилася навіть від «Сокола», який посів четверте місце, то це відставання може бути скорочене вже найближчим часом. Звичайним, при умові, що команди-середнячки позбавляться комплексу: «а ми в призери й не прагнемо».

Слабою ланкою більшості клубів залишається захист. І не тому, що немає здібних гравців цього амплуа. Вони є, але з ними треба працювати більше, враховуючи специфіку спеціалізації. Поки ця проблема не буде розв'язана, «вирівнювання» класу клубів вищої ліги залишатиметься.

Киявський «Сокиля» продовж двох сезонів є найбільш прогресуючою командою вищої ліги. Ось як оцінює можливість киян начальник Управління хокею Спорткомітету СРСР А. М. Кострюков:

— «Сокиля» із року в рік додає в майстерності, хоча в команді немає гравців високого класу. В першу чергу за рахунок великої працездатності, завзятості кияни доблилися високого місця. Треба відда-

ти належне їхньому тренеру — Анатолію Богданову. Він зарекомендував себе грамотним спеціалістом, який добре знаючий із сучасною методикою і вмів застосовувати її. Гадаю, не можна не відзначити і ще одну рису наймолодшого тренера вищої ліги — його вміння згуртувати хокеїстів, із гравців середнього класу зробити добротну команду, яка змогла випередити багатьох старожкилів вищої ліги і, зокрема, торпедівці Горького.

Характеристика цілком слушна, але в ній випускається один важливий аспект: четверте місце досягнуто, а що ж далі? Чи може «Сокиля» зробити знову крок уперед? Так і кортить сказати: а чому б і ні? Однак наставник команди Анатолій Богданов, коли йому ставлять це запитання, стурбовується відбутися «дипломатичними» фразами, наголосуючи при цьому на те, що слід стабільніше змагатися зі слабкішими суперниками, «постачальниками» очок команд-лідерам. І як не зрозуміти дипломатію молодого тренера? Йому вже випало «баганування» на межі ризику. Він, як і Тихонов, завдявив на різке омолодження складу команди зарди перепечетив. І новобранці проявляли характер, сумлінно реалізували задуми тренера і тим самим самоутвердилися. Почасти навіть задавали тон. Це стосується і нападального Степаннищева, і захисника Доніки. До речі, Степаннищев і захисник Горбушин захищали кольори другої збірної СРСР і проявили себе з найкращого боку.

І все ж ще рано «Соколу» пориватися вперед із відкритим забардом. Інша річ, якщо піде гра, якщо раптом станеться сприятливий збір обставин, якщо відкривається, наразці, дуге дихання в уже досвідчених Шестіна, Давидова, Наріанова, Куликова, якщо «дозріють» Земко, Земченко, Овчинников, Мажугін, з молодечим завзяттям дітямуть Дьомін, Голубович, Ісамов... А поки що важливо утримати зайовані позиції, накопичувати техніко-тактичний потенціал, поки вилотяться в основний склад свої, доморошені хокеїсти, які вже на підході.

Що приємно, то це розширення географії хокейних центрів республіки. Резерви команди майстрів готуються в ДЮСШ Києва, Харкова, Донецька, Запоріжжя, Севеодонецька, Дніпропетровська, і Нового Роздолу. Не скрізь ще організація цієї справи поставлена на належний рівень, доволі залишається клопотів, зокрема, з хокейною амуніцією, але й успіхи вже незаперечні.

Найбільші надії, звичайно ж, покладають тренери «Сокола» А. Богданов, О. Фадєєв та В. Сомонів на свою спеціалізовану школу, ДЮСШ міськспорткомітету та відділення хокею при ДЮСШ виробничого об'єднання «Червоний екскаватор» — всього небагато-немаю, а такі 60 навчальних груп, з якими здебільшого працюють копінні гравці «Сокола». Імні вихованці вже на рівних змагаються з ровесниками провідних клубів країни, закликаються під прапори юніорської та юнацької збірних СРСР.

Е чим похвалятися і харків'янам. Вони, безперечно, передусім дякують про поповнення для свого «Динамо», яке досить вдало провело матч минулого сезону в першій лізі, зайнявши своє місце. Так от, юні харків'яни 1968 року народження були досить солідно представлені в збірній республіки і чимало з них обіцяють вирости неабиякими майстрами. Вони сповнені бажання примножити честь свого клубу.

З найкращого боку встигли зарекомендувати себе і вихованці Севродонецька. І все ж ця молодіжка хвляла по-справжньому збуриться лише через кілька сезонів. Дави «Сокола» поповнять ті хлопці, які зуміють втриматися на гребені дев'ятого валу, проявлять характер у жорсткому вирі хокейних баталій. Але й нині Богданову є на кого покластися. Він має одну з наймогудших команд. Невдани новобранці на порозі розквітту. Все залежатиме від їхньої відданості хокею, своєї клубові, від уміння постійно вдосконалювати свою майстерність, загартувувати бійницькі якості. Та й тренера слід не спиняється в творчому пошуку, ставити перед своїми вихованцями високу мету, влинути в них віру в свої сили.

А тепер про найближчих суперників «Сокола». «Торпедо» — команда, яка має чудову ударну трійку. Але минулого сезону колектив лихоманно. Винили внутрішні протиріччя. Довелося запрошувати нового наставника — Ю. Морозова. Та йому буде, мабуть, нелегко. Вичерпалися резерви. Так, у могодзькій збірній не було жодного горьковчанина.

У цьому плані ліпші справи у «Криг Рад». Могодзьких гравців багато: Пряжін, Харін, Штєпа, Хмильов, Макаров. Всі вони вихованці свого клубу.

Те ж саме можна сказати про «Хіміка». Лише недостатній досвід турнірної боротьби не дозволив воскресенцям пробитися в середню таблицю. Зате тепер, після «обкатки», команда реально може претендувати на більш високе місце. Не кращі часи переживає і «Трактор», який став початальником гравців іншим клубам. Накопичує ударну міць різак «Динамо». Мабуть, саме ці клуби і складуть гостру конкуренцію «Соколу» в новому сезоні, а, можливо, не тільки «Соколу», а й нинішнім призерам, від чого будуть у вигрaші і наш хокей, і мільйони армія його прихильників.

Що стосується формули чемпіонату, то вона, вочевидь, не виправдала себе. Коли визначилася перша четвірка, інтерес до матчів вичерпався. Цікаво було дізнатися лише про кінцевий результат змагань, в яких брали участь чотири аутсайтери вищої ліги і чотири кращі клуби першої. Адаже мало визначитися, хто покине вищу лігу і хто вийде в неї з першої. Невдача спіткала «Салават Юлаєва», а його місце зайняв «Сибір». Підсумкова таблиця після першого етапу турніру набудла такого вигляду:

	В	Н	П	Ш	О
1. ЦСКА	40	1	3	261—73	81
2. «Спартак»	33	3	8	208—122	69
3. «Динамо» М	30	6	8	159—93	66
4. «Сокіл»	22	5	17	163—138	49
5. «Динамо» Р	21	3	20	191—177	45
6. «Торпедо»	16	11	17	137—154	43
7. «Криг Рад»	15	6	23	131—145	36
8. «Хімік»	15	6	23	121—165	38
9. СКА	12	6	26	140—164	30
10. «Трактор»	11	11	26	100—168	29
11. «Іжсталь»	10	7	28	118—199	26
12. «Салават Юлаєв»	7	4	33	111—122	18

Перші чотири команди, як відомо, завершили чемпіонат уже після першого етапу. А колективи, що посіли місце з 5-го по 8-е, провели між собою чотирьохгодовий турнір. З урахуванням його місця розподілились так:

	В	Н	П	Ш	О
5. «Динамо» Р	27	5	24	240—212	59
6. «Торпедо»	21	14	21	184—193	56
7. «Криг Рад»	23	7	26	167—184	53
8. «Хімік»	17	6	33	151—232	40

Після додаткового турніру команд вищої та першої ліг місця розподілились таким чином (вища ліга, місця 9-е—12-е, перша ліга, місця 1-е—4-е):

	В	Н	П	Ш	О
9. «Трактор»	21	11	28	175—206	53
10. СКА	23	7	30	217—207	53
11. «Іжсталь»	19	8	33	187—245	46
12. «Салават Юлаєв»	9	7	44	174—311	25
1. «Сибір»	56	8	12	463—251	120
2. «Криг Рад»	17	7	17	438—243	111
3. «Динамо» М	44	7	25	352—280	95
4. СК ім. Урського	42	5	29	343—317	89

Нагадаємо: в новому сезоні вступає в дію інструкція, що обмежує переходи гравців. Скажімо, будь-яка команда вищої ліги, в тому числі й армійці, можуть запросити не більше чотирьох хокеїстів. Причому лише одного із клубів вищої ліги, а трьох інших із команд першої і другої ліг. Кожна кандидатура буде розглядатися на засіданні

СТК і затверджуватиметься Федерацією хокею й Управлінням хокею Спорткомітету СРСР. Що стосується команди першої ліги, то кожна може запросити не більше трьох хокеїстів: одного з першої і двох з другої ліги.

Введена також і така новація. Гравець, який закінчив службу в армії, має повернутися в свій клуб. Ці заходи, на думку працівників Управління хокею, допоможуть скласти здорову спортивну конкуренцію серед команд вищої ліги.

ЛАУРЕАТИ СЕЗОНУ

Володар «Золотої ключки». Цей приз для найкращого хокеїста Європи щорічно вручає редакція газети «Известия». З часу заснування нагороди її володарями ставали (тут і далі подальше дає завершення сезону): 1979 р.—В. Михайлов (СРСР, ЦСКА), 1980 р.—С. Макаров (СРСР, ЦСКА), 1981 р.—В. Третяк (СРСР, ЦСКА), 1982 р.—В. Третяк (СРСР, ЦСКА), 1983 р.—В. Третяк (СРСР, ЦСКА). Отже, голкіпер московського армійського клубу і збірної СРСР утретє підняв названий функціонерами національних федерацій, фахівцями, спортивними журналістами кращим хокеїстом континенту.

Він згадується у 139 анкетах з 372, які надійшли в редакцію газети «Известия». Це дало йому в сумі 346 очок (за 1-е місце в анкеті — 3, за 2-е — 2 і за 3-є — 1 очко). На другому місці — одноклубник лауреата Володимир Крутов — 214 очок. Третю сходинку умовного п'єдесталу пошани займав нападальний Іржі Лада з Чехословаччини — 195 очок. Далі розмістились: Сергій Макаров (СРСР) — 123, Іржі Крадік (ЧССР) — 109, Ігор Ларіонов (СРСР) — 105, Франтішек Чернік (ЧССР) — 87, Б'єрн-Аке Густавссон (Швеція) — 72, Олексій Касатонов (СРСР) — 69, Вячеслав Фетісов (СРСР) — 50 очок.

Як бачимо, серед десяти кращих хокеїстів Європи «чуждоя п'ятірка і воротар» ЦСКА і збірної СРСР у повному складі. Зазначимо, що в анкетах згадувались 24 спортсмени з СРСР, ЧССР, Швеції, Фінляндії та ФРН.

Кращий хокеїст країни. Редакція тижневика «Футбол — хокей» цього року відзначила невеличкий ювілей-конкурс — референдум хокейних оглядачів газет, журналів, радіо, телебачення, інших засобів масової інформації з мист. де є команди вищої ліги, було проведено в п'ятнадцятий раз. Лауреатами призу ставали: 1968 р.—А. Фіров (ЦСКА), 1969 р.—А. Фіров (ЦСКА), 1970 р.—В. Коповаленко («Торпедо»), 1971 р.—А. Фіров (ЦСКА), 1972 р.—В. Харламов (ЦСКА) і О. Мальцев («Динамо» М), 1973 р.—В. Харламов (ЦСКА), 1974 р.—В. Третяк (ЦСКА), 1975 р.—В. Третяк (ЦСКА), 1976 р.—В. Третяк (ЦСКА), 1977 р.—Х. Валдеріє («Динамо» Р), 1978 р.—В. Михайлов (ЦСКА), 1979 р.—В. Михайлов (ЦСКА), 1980 р.—С. Макаров

(ЦСКА), 1981 р.—В. Третяк (ЦСКА), 1982 р.—В. Фетісов (ЦСКА), 1983 р.—В. Третяк (ЦСКА).

Воротар армійців столиці став своєрідним рекордсменом призу, бо нагороджується ним у п'ятий раз. До редакції «Футбола — хокея» надійшла 81 анкета, і в кожній з них є прізвище Третяка (63 рази — на першому місці, 15 — на другому і 3 — на третьому). Це дало йому в сумі 222 очка (1-е місце — 3 очка, 2-е — 2, 3-є — 1).

Рівно двох менше очок набрав Володимир Крутов (ЦСКА) — 111, а третім став ще один армієць столиці — Сергій Макаров з 50 очками. Далі розташувались: Вячеслав Фетісов, Олексій Касатонов, Ігор Ларіонов (усі — ЦСКА), Олександр Мальцев («Динамо» М), Олександр Кожвинков («Спартак»), Михайло Васильєв (ЦСКА), Віктор Тюменев («Спартак») і Василь Перухін («Динамо» М). Отже, в анкетах було названо прізвища лише 11 хокеїстів з трьох московських клубів-прізерів.

Чемпіони СРСР. ЦСКА: Третяк, Тижиник, Касатонов, Фетісов, Старинов, С. Гімаєв, Стельнов, Зубков, Волченков, Баїнов, Крутов, Макаров, Ларіонов, Биков, Герасимов, Васильєв, Хомутов, Жукітов, Дроздський, Зигін, Лобанов, Трухно, І. Гімаєв, Мишуків, Кучин.

Срібні медалі. «Спартак»: Дорошенко, Сапрікін, Кучеренко, Борисов, Михайлов, Ричков, Чистяков, Тюрников, Кожвинков, І. Орлов, Лаврентєв, Шелегов, Тюменев, Шалімов, Болдін, С. Капустін, О. Орлов, Варнавський, Тарасов, Курдін.

Бронзові медалі. «Динамо» М: Мишкін, Перухін, Васильєв, Вожаков, Сліпченко, Глушков, Вільєдтін; А. Семенов, Яшин, Мальцев, В. Голіков, Светлов, Шкурдюк, В. Семенов, Антипов, Варянов, Анфєров, Р'янов, Фахрутдінов, О. Голіков, Шалов.

Шість кращих. «Всі зірки» Радянського Союзу минулого сезону назвали Федерація хокею країни. До цієї символічної команди увійшли гравці однієї ланки ЦСКА: захисники Фетісов і Касатонов, нападальні Макаров, Ларіонов і Крутов.

І воротар також їхній одноклубник — Третяк. Зазначимо, що п'ятєро з цієї команди й роком раніше були серед шести кращих хокеїстів країни.

ПРИЗИ ВЕЛИКОГО ХОКЕЮ

Газети «Известия». Його отримує кращий бомбардир сезону за системою «гол плюс пас». Ця система, правда, почала діяти з 1971 р., коли приз дістався московському динамівцю О. Мальцеву, який зумів закінчити 36 шайб і зробити 20 результативних передач. А до цього найкращі снайпери хокейних першостей визначались за найбільшою кількістю закінчених шайб. Протягом перших 20 чемпіонатів приз не

арчувавсь, бо його редакція газети «Известия» заснувала в сезоні 1965—1966 рр. Перший лауреат — московський армієць А. Фіров.

А у минулому чемпіонаті найвлучнішим вдарте став динамовець Риги Хелмут Валдеріс. Складові його успіху — 32 шайби і 31 переможниця («Спартак») — 57 (35+22). В. Крутов (ЦСКА) — 53 (32+21), О. Скворцов («Торпедо») — 47 (27+20), І. Орлов («Спартак») — 45 (22+23), В. Биков (ЦСКА) — 44 (22+22), О. Фролков («Динамо») — 42 (30+12), С. Макаров (ЦСКА) — 42 (25+17), В. Тюменев («Спартак») — 42 (16+26), С. Лапшин (СКА) — 41 (30+11).

Як бачимо, у першій десятці — представники п'яти команд: дві з них із першої чверті, дві — з другої і одна — з третьої. Зазначити хотіли б, коли всі колективні проєкти по 44 рр.

Рекордсменом є гравець ЦСКА і збірної СРСР С. Макаров, який 1979 р. зумів набрати 79 очок (42+37). У минулому сезоні він поступився призом, яким володів три сезони підряд, бо довго хворів і пропустив багато ігор. А повний список найкращих бомбардирів усіх чемпіонатів кращі має такий вигляд (Р — рік завершення першості, П — прізвище гравця і команда, за яку він виступав, І — кількість ігор, проведених командою, Ш — кількість закинутих шайб, а з 1971 р. і результативних передач).

Р	П	І	Ш	Р	П	І	Ш
1947	А. Тарасов (ВЛС)	7	14	1960	Р. Сахаровський	30	36
1948	В. Бобров (ЛБЧА)	18	52		(«Торпедо»)		
1949	О. Гурішев («Кри- да Рад») і І. Но- виков (ВЛС)	18	29	1961	О. Короленко	30	23
					(«Металург» Ново- кузні)		
1950	В. Шувалов (ВЛС)	22	31	1962	Е. Грошев («Кри- да Рад») і В. Александров	30	38
1951	В. Бобров (ВЛС)	15	41		(ЦСКА)		
1952	В. Бобров (ВЛС)	17	34	1963	В. Александров	37	53
1953	В. Шувалов (ВЛС)	21	44		(ЦСКА)		
1954	В. Бекішев (ЛВО)	16	34	1964	В. Шигапов («До- комоліва»)	36	28
1955	О. Гурішев («Кри- да Рад») і В. Гребенников	18	41	1965	О. Альметов	36	40
1956		28	46		(ЦСКА)		
1957	О. Гурішев («Кри- да Рад») і О. Гурішев («Кри- да Рад»)	30	32	1966	А. Фіров (ЦСКА)	36	41
1958	О. Гурішев («Кри- да Рад») і К. Доктев	34	40	1967	В. Старшинов	44	47
1959	К. Доктев	27	27	1968	В. Старшинов	44	46
	(ЦСК МО)			1969	(«Спартак») і О. Якушев («Спар- так»)	42	50

Р	П	І	Ш	Р	П	І	Ш
1970	В. Петров (ЦСКА)	44	51	1977	Х. Валдеріс («Ди- намо» Р)	36	63
1971	О. Малієв («Ди- намо» М)	40	56		(ЦСКА)		(40+23)
1972	В. Харламов	32	(36+20)	1978	В. Петров (ЦСКА)	36	56
	(ЦСКА)		43		(«Спартак»)		(28+28)
1973	В. Петров (ЦСКА)	32	(26+17)	1979	В. Петров (ЦСКА)	44	63
	(«Спартак»)		49		(«Спартак»)		(26+37)
1974	В. Анісін («Крипа Рад») і В. Петров (ЦСКА)	32	(27+22)	1980	С. Макаров (ЦСКА)	44	68
			48		(«Спартак»)		(29+39)
1975	В. Петров (ЦСКА)	36	(22+26)	1981	С. Макаров (ЦСКА)	49	79
	(«Спартак»)		53		(«Спартак»)		(42+37)
1976	В. Шалімов	36	(27+26)	1982	С. Макаров (ЦСКА)	47	75
	(«Спартак»)		53		(«Спартак»)		(32+43)
			53	1983	Х. Валдеріс	44	63
			(28+25)		(«Динамо» Р)		(32+31)

«Три бомбардири». Редакція газети «Труд» нагороджує призом найрезультативнішу трійку нападочих чемпіонату. В черговий раз він дістався армійським нападочим С. Макарову, І. Ларіонову і В. Крутову, на рахунок яких 77 шайб (25, 20 і 32 відповідно). Це, звичайно, не 100 шайб, закинутих ними у сезоні 1981—1982 рр., але знову ж нагадуємо, що С. Макаров з незначних од нього причин пропустив багато ігор.

На другому місці спартаківська трійка В. Лаврентьєв (19) — В. Тюменев (16) — О. Кожєвников (35) — 70 шайб; далі йдуть динамівці Риги П. Природін (21) — М. Шостаєв (13) — Х. Валдеріс (32) — 66; торпедівці О. Скворцов (27) — М. Варіаков (20) — В. Доброхотов (15) і московські арміївці О. Герасимов (19) — В. Биков (22) — А. Хомутов (21) — по 62 шайби.

«Справедливої гри». Приз присуджує редакція журналу «Огонек» для найкоректнішої команди. Нагороду отримує колектив, що має найменшу суму очок за таким підрахунком: 200 «стартових» очок плюс кількість штрафного часу мінус кількість закинутих шайб. Приз вкотре дістався армійським столітні, які в черговий раз обійшли інших претендентів за рахунок більшої кількості закинутих шайб. На цей раз сума лауреатів становить 349 очок (200+410—261), у московських динамівців 394 очка (200+353—159), у торпедівців — 474 (200+411—137). Четверте-п'яте місця поділили «Спартак» і «Сокиля» — по 482 очка, далі «Трактор» і «Іжсталь» — по 517, «Крипа Рад» — 518, «Динамо» Р — 523, «Хімік» — 533, «Салават Юлаєв» — 547 і СКА — 552 очка.

Якби враховувались лише штрафний час, то претенденти на приз розмістилися б так: «Динамо» М — 353, ЦСКА — 410, «Торпедо» — 411, «Трактор» — 417, «Крипа Рад» — 431, «Іжсталь» — 435, «Сокиля» —

445, «Хімік» — 454, «Салават Юлаєв» — 458, «Спартак» — 490, СКА — 492 і «Динамо» Р — 514 хв.

Подаємо також список найактивніших «завсідняків» лави штрафників в індивідуальному заліку.

1. Тимофєєв («Трактор») — 76 хв	10. Зайкін («Салават Юлаєв») — 52
2. Кови («Торпедо») — 63	11. Шалаєв («Салават Юлаєв») — 50
3. Тижних («Іжсталь») — 60	12. Вергін («Хімік») — 49
4. Куршов («Крига Рая») — 59	13. Ричков («Спартак») — 49
5. Давидєв («Хімік») — 59	14. Дев'ятирков («Салават Юлаєв») — 47
6. Жуков (СКА) — 55	15. Прєсенков («Торпедо») — 47
7. Борисов («Спартак») — 55	16. Фетисов (ЦСКА) — 46
8. Раїс, Гімаєв («Салават Юлаєв») — 54	
9. Дурдін («Динамо» Р) — 53	

Заневажно, що серед «лідерів» відсутні представники лише московського «Динамо» і «Сокола», хоча в їхніх лавах грають В. Голіков, Віялетдінов, Мєнченков, Дьомін, яких раніше частенько можна було бачити на лаві штрафників.

Імени В. Боброва. Встановило Держтелерадіо СРСР для найрезультативнішої команди. Призом нового заводів ЦСКА — 261 шайба. Конкуруєшці арміями склали: «Спартак» — 208, «Динамо» Р — 191, «Сокіл» — 163 і «Динамо» М — 159 шайб. Сезонно раніше, коли приз було розіграно вперше, показник армії встановив 269 шайб, але й заіграно було на три матчі більше.

«Гроза авторитетів». Першим володарем призу тижневика «Спортивна Москва» за підсумками сезону 1981—1982 рр. став киявський «Сокіл». А другим лавреатом цієї нагороди стали торпєдівці Горького, які в іграх з призерами першості набрали шість очок (Нічя і перемога з ЦСКА, нічя і перемога з «Динамо» М). По чотирі таких очки у «Сокола» і «Трактор».

«Кубок прогресу». Цей приз встановила киявська «Робітнича газета» для команди, що здійснить найкраще сходження шайбали турнірної таблиці у порівнянні з попереднім чемпіонатом. За кожне місце в таблиці команди отримують відповідну кількість очок: за 12-е — очко, 11-е — два, 10-е — три, 9-е — чотири і т. д. Приз дістається колективу, ви, що набирає найбільшу кількість очок. Першим володарем призу стало горьковське «Торпедо».

У минулому сезоні прогресом були позначені виступи «Сокола», рязького «Динамо», «Криг Рад», «Хімік». Знову став чемпіоном ЦСКА. Ці команди набрали таку кількість очок: «Динамо» Р — 26, ЦСКА — 24, «Сокіл» — 17, «Крига Рад» — 15 і «Хімік» — 14 очок. Таким чином, приз перейшов до Рязні. Динамівці зуміли піднятися з 8-го місця 1982 р. на 5-е — 1983 р.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

У 264 матчах, проведених командами вищої ліги у минулому сезоні, було закинато 1822 шайби. Це значне зниження результативності не тільки у порівнянні з першою 1981—1982 рр., а також з багатьма іншими чемпіонатами останніх років. Середньої результативності найкращі, ніж сім шайб, а минулої першості вона становила 6,9 шайби, давню не було в чемпіонатах Радянського Союзу.

Подаємо авторів усіх 1822 шайб чемпіонату 1982—1983 рр. (у другій колонці — результативні передачі).

ЦСКА — 261 шайба		Михайлов — 6+6	
Захисники — 37		Ричков — 6+5	
Касаєнов	— 12+19	Чистяков	— 4+4
Фетисов	— 6+17	Торников	— 2+2
Стариков	— 6+14	Туников	— 2+1
С. Гімаєв	— 5+9	Нападаючі — 175	
Сєрлямов	— 3+3	Кожеников	— 35+22
Зубков	— 2+3	І. Орлов	— 22+23
Волгєєв	— 2+1	Лаврєтєв	— 19+17
Бабінєв	— 1+2	Шенєєв	— 18+10
Нападаючі — 224		Тюженєв	— 16+26
Крутов	— 32+21	Шаліков	— 14+16
Макоров	— 25+17	Болдін	— 14+8
Виков	— 22+22	С. Капустін	— 12+8
Хомтов	— 21+17	О. Орлов	— 10+28
Ларіонов	— 20+19	Варнаєвський	— 9+8
Тєрасимов	— 19+10	Барасов	— 5+3
Дрозєцький	— 17+18	Курдін	— 1+2
Васильєв	— 16+14	«Динамо» Р — 191 шайба	
Забін	— 14+9	Захисники — 12	
Жлєтков	— 12+7	Дурдін	— 4+5
Лобанов	— 11+13	Мартин	— 3+5
Тручно	— 6+3	Вікулов	— 3+3
Мшукєв	— 5+3	Назаров	— 2+2
І. Гімаєв	— 3+6	Попкін	— 1+6
Кучи	— 1+2	Бєрєєєв	— 1+5
«Спартак» — 208 шайб		Нападаючі — 177	
Захисники — 33		Бадєєв	
Кучєренєв	— 7+5	Фролікєв	
Борисов	— 6+9		

Природін — 21+19
 Семеряк — 17+12
 Слюсарев — 14+5
 Шостак — 13+18
 Волгин — 13+9
 Тишков — 7+6
 Лускін — 7+4
 Абагласова — 7+1
 Дулин — 4+5
 Нікітін — 4+4
 Васильев — 3+1
 Белявський — 2+2
 Манченко — 2+2
 Шелєг — 1+1

«Сокія» — 163 шахи

Захисники — 26
 Горбушин — 7+11
 Мещенков — 6+8
 Дадгін — 6+8
 Дюліка — 3+11
 Ширєв — 2+4
 Васюнін — 1+3
 Перфільєв — 1+2

Нападаючі — 137

Давидов — 18+10
 Наріманов — 17+15
 Степаніцев — 17+8
 Годуболич — 15+15
 Шастін — 15+6
 Куликов — 13+9
 Дюжін — 13+6
 Земченко — 11+5
 Ісламов — 8+12
 Мажугін — 3+4
 Овчинников — 3+4
 Земко — 3+0
 Подєжаєв — 1+1

«Динамо» М — 159 шахи

Захисники — 19
 Перухін — 6+11
 Васильєв — 5+7
 Вожаков — 3+2
 Сліпченко — 2+9
 Глушков — 2+0
 Вільєдїнов — 1+3

Нападаючі — 140

А. Семенов — 22+18
 Яшин — 17+16
 Малыєв — 14+15
 В. Голіков — 14+11
 Саетов — 11+11
 Шкурдюк — 11+2
 В. Семенов — 10+8
 Антипов — 9+5
 Варянов — 7+10
 Анфєров — 7+8
 Р'янов — 7+2
 Фахрутдінов — 6+6
 О. Голіков — 4+4
 Шапов — 1+3

СКА — 140 шахи

Захисники — 18
 С. Жуков — 5+10
 Халізов — 2+6
 Малгоїн — 2+3
 Шендєєв — 2+2
 О. Жуков — 2+1
 Гусаров — 2+1
 Євдокімов — 2+1
 Михайлов — 1+0

Нападаючі — 121

Лапшин — 30+11
 Ларов — 18+14
 Андрєєв — 12+9
 Кузямін — 10+7
 Волков — 9+4
 Маслов — 6+2

Цетков — 5+10
 Попов — 5+7
 Бокв — 4+8
 Петров — 4+8
 Тєгтяков — 4+4
 Шкляєв — 4+2
 Калєєв — 4+2
 Якімов — 4+0
 Козальонков — 4+0
 Назаров — 1+1
 Одну шахи у свої ворота у матчі з СКА закінчує Кольцов («Хімік»).

«Торпедо» — 137 шахи

Захисники — 23
 Федоров — 8+5
 Прєєнєков — 5+6
 Вязов — 3+6
 Астаф'єв — 3+4
 Солонєнко — 3+3
 Кукін — 1+1
 Нападаючі — 114
 Скворцов — 27+20
 Варнаков — 20+21
 Доброхотов — 15+14
 Ковін — 11+5
 А. Водог'янов — 9+6
 Кокурін — 9+5
 Панов — 8+3
 Єганов — 5+1
 Нігонієв — 3+5
 Фролов — 3+0
 В. Водог'янов — 2+0
 Кудяков — 1+4
 Новосєлов — 1+2

«Хімік» — 121 шахи

Захисники — 25
 Докотко — 8+5
 Казачкін — 5+7
 Давидкін — 4+4
 Кольцов — 4+0
 Вергін — 3+4
 Соколов — 1+2

Нападаючі — 96

Крутов — 16+9
 Братін — 13+8
 Шуєнко — 10+12
 Дюмакін — 10+8
 Кудяшов — 9+6
 Одицнов — 9+4
 Черних — 9+3
 Обухов — 5+8
 Павканин — 5+2
 Дмитрієв — 3+3
 Ванін — 2+1
 А. Капталінов — 2+0
 Єрлігін — 1+2

«Істгаль» — 118 шахи

Захисники — 15
 Дубнін — 6+10
 Тажних — 5+5
 Крючков — 2+5
 Чуєров — 1+1
 Гусєв — 1+1
 Нападаючі — 103
 Кутєрїн — 17+18
 Весєлов — 17+3
 Абрамов — 15+8
 Комарков — 14+8
 Ітагулін — 12+9
 Санцїгїло — 11+5
 Фелїн — 6+13
 Вахушев — 6+6
 Горбачєв — 3+5
 Соєларєв — 2+1

«Князя Рад» — 113 шахи

Захисники — 9
 Канарєкітін — 5+9
 Терьохін — 1+2
 Муратов — 1+1
 Макаєров — 1+1
 Смірдїонов — 1+1

Нападаючі — 104			
Ромашин	—18+15	Емельнін	—6+11
Кабанов	—18+6	Бородулін	—4+2
Евстифеев	—12+14	Смирнов	—3+4
Котов	—11+13	Беляков	—3+0
Пірякін	—11+9	Кропотов	—2+2
Хмільтов	—6+3	Свержов	—2+2
Штепа	—6+2	Семак	—2+1
А. Морозов	—4+3	Полозов	—1+0
Харін	—4+2		
Авдеев	—4+0		
Толстий	—3+2		
Гур'єв	—2+9		
Чижмін	—2+0		
Шунов	—1+1		
Зайцев	—1+0		
І. Морозов	—1+0		
«Салават Юлаєв» — 111 шабів			
Захисники — 18			
Дев'ятиричков	—5+6	Нападаючі — 81	
Анферов	—4+4	Суханов	—15+1
Козлов	—4+3	Модулянов	—13+6
Антінін	—2+2	Власов	—10+6
Шагєєв	—2+2	Глазов	—8+4
Палайко	—1+0	Махницько	—6+6
		Щорін	—6+5
Нападаючі — 93		Рожков	—6+3
Зайкін	—16+13	Єзовських	—6+2
Юлдашев	—15+8	Боровиков	—4+1
Лиматов	—11+11	Бухарін	—3+1
Рашилімаєв	—11+5	Лапшин	—3+0
О. Макаров	—9+2	Пашинцев	—1+0
Д. Макаров	—8+12		

Як помітили читачі, бомбардирів розміщено в цих списках за найбільшою кількістю закінчених шайб як серед захисників, так і серед нападаючих тієї чи іншої команди. Самі колективи також подано не за зайнятим у чемпіонаті місцем, а за результативністю. Редакція газети «Известия» свій приз для бомбардирів вручає найкращому хокеїстові за системою «гол плюс пас». Крайніх бомбардирів за цим підрахунок ми подаємо в розділі «Призи великого хокею». Тут же надіємо крайніх снайперів чемпіонату тільки за закінченими шайбами. Отже, 15 найвлучніших захисників: Касатов (ЦСКА) — 12, Фе-

доров («Торпедо») і Докотко (СКА) — по 8, Кучеренко («Спартак») і Горбушин («Сокіл») — по 7, Фетисов, Стариков (обоє — ЦСКА), Борисов, Михайлов, Рачков (усі — «Спартак»), Менченков, Ладігін (обоє — «Сокіл»), Первушін («Динамо» М), Лубнін («Іжсталь») і Тимофєєв («Трактор») — по 6.

Список 21 найвлучнішого нападаючого має такий вигляд: Кожевников («Спартак») — 35, Валтеріс («Динамо» Р) і Крутов (ЦСКА) — по 32, Фролков («Динамо» Р) і Лапшин (СКА) — по 30, Скворцов («Торпедо») — 27, Макаров (ЦСКА) — 25, Биков (ЦСКА), І. Орлов («Спартак») і А. Семенов («Динамо» М) — по 22, Хомутов (ЦСКА) і Природін («Динамо» Р) — по 21, Ляровцев (ЦСКА) і Варяков («Торпедо») — по 20, Герасимов (ЦСКА) і Лаврентєєв («Спартак») — по 19, Шенєєв («Спартак»), Давидов («Сокіл»), Лявров (СКА), Ромашин, Кабанов (обоє — «Крига Рад») — по 18.

В ході першої було призначено 9 булітів. І лише три з них вдалося реалізувати: Лубкін, Семеряк (обоє — «Динамо» Р) і Андрєєв (СКА). Фетисову, Дроздєльському (обоє — ЦСКА), Кожевникову («Спартак»), Кудяшову («Хімік»), Маслову (СКА) і Тижних («Іжсталь») спробу закінчити шайбу реалізувати не вдалося.

Вище йшлося про 1822 закінчені шайби. А хто і скільки їх пропустив? Подаємо команди за найменшою кількістю пропущених шайб: ЦСКА — 73, «Динамо» М — 93, «Спартак» — 122, «Сокіл» — 138, «Крига Рад» — 145, «Торпедо» — 154, СКА — 164, «Хімік» — 165, «Трактор» — 168, «Динамо» Р — 177, «Іжсталь» — 199, «Салават Юлаєв» — 224.

Воротарі у цьому своєрідному конкурсі мають такі показники (враховано тих голкіперів, які взяли участь не менше, ніж у 22 матчах): Гаврилов («Сокіл») — 33, Третяк (ЦСКА) — 40, Сапрікін («Спартак») — 55, Дорошенко («Спартак») — 67, Тюляйкін («Торпедо») — 73, Воробйов («Торпедо») — 81, Мишкін («Динамо» М) — 87, Сидельников («Крига Рад») — 97, Шуяров («Сокіл») — 105, Герасимов («Хімік») — 115, Мильніков («Трактор») — 124, Васильєв («Динамо» Р) — 138, Курошин (СКА) — 150, Тверизовський («Іжсталь») — 181, Логінов («Салават Юлаєв») — 187 шайб.

Оскільки воротарі провели різну кількість ігор, пропонуємо список стражів воріт за середньою кількістю пропущених шайб у одній грі: Гаврилов — 1,1; Третяк — 1,3; Дорошенко і Сапрікін — по 1,9; Мишкін — 2,1; Шуяров — 2,7; Воробйов і Сидельников — по 3,1; Герасимов — 3,2; Тюляйкін і Мильніков — по 3,3; Курошин — 3,4; Васильєв — 3,6; Тверизовський — 4,3; Логінов — 4,9 шайб.

Заряди справедливості зазначимо, що воротареві «Сокола» Гаврилову записано на рахунок чималого шайбоу, коли доля поєдинку була вирішеною, і він виходив на заміну за одну-дві хвилини до фінальної серії.

БОМБАРДИРИ ВИЩОЇ ЛІГГИ

1. Б. Михайлов	— 427	44. Є. Зімлі	— 184
2. В. Стариннов	— 404	45. О. Картаєв	— 184
3. О. Гурішев	— 379	46. В. Касельов	— 184
4. В. Петров	— 370	47. В. Фоменков	— 183
5. В. Александров	— 345	48. Е. Якушев	— 182
6. А. Фірсов	— 339	49. Е. Мишаков	— 181
7. О. Якушев	— 339	50. О. Саворцов	— 180
8. В. Ципілаков	— 334	51. С. Котов	— 177
9. О. Мавіца	— 323	52. В. Ждівков	— 176
10. В. Харлаков	— 293	53. О. Короленко	— 174
11. В. Вікучов	— 282	54. С. Петухов	— 171
12. Х. Баадєріє	— 278	55. В. Стаін	— 171
13. В. Козін	— 274	56. Ю. Морозов	— 170
14. В. Шалімов	— 253	57. Ю. Ренє	— 170
15. В. Гребенников	— 252	58. С. Макаров	— 165
16. Б. Майоров	— 252	59. Ю. Лебєдев	— 163
17. В. Бобров	— 243	60. В. Пяркжінков	— 162
18. В. Юрїнінов	— 241	61. В. Чистов	— 162
19. Є. Прошев	— 234	62. В. Анїсін	— 160
20. С. Канустїн	— 226	63. С. Солодухїн	— 160
21. О. Голїков	— 225	64. Є. Шингоцев	— 160
22. В. Шувалов	— 220	65. М. Дроздецький	— 157
23. В. Бєтоусов	— 218	66. В. Солодухїн	— 156
24. О. Фєлотов	— 215	67. О. Волков	— 156
25. В. Панюхїн	— 214	68. Ю. Глазов	— 155
26. К. Локтев	— 213	69. В. Голїков	— 155
27. В. Шадїн	— 213	70. Вік. Полуїпанов	— 154
28. П. Природїн	— 212	71. В. Рєвко	— 154
29. О. Альметов	— 211	72. Ю. Волков	— 152
30. О. Мартїнович	— 211	73. А. Рудяков	— 151
31. О. Мішїн	— 211	74. В. Кузїн	— 150
32. В. Шевєлев	— 207	75. М. Хлїстов	— 149
33. О. Болунов	— 206	76. Д. Колєнов	— 148
34. М. Бичков	— 203	77. О. Шорїн	— 148
35. П. Андрєєв	— 202	78. В. Попрєбілїк	— 147
36. О. Уваров	— 198	79. В. Брунов	— 145
37. Волд. Васїлєв	— 198	80. Д. Волков	— 145
38. Ю. Парамошкін	— 195	81. Ф. Давїн	— 144
39. Б. Бєкєєв	— 194	82. В. Кунїгурцев	— 143
40. Ю. Мойсєєв	— 193	83. М. Бєл	— 142
41. В. Турєєв	— 190	84. В. Жучок	— 142
42. І. Чистовський	— 187	85. Є. Бабїч	— 140
43. А. Мотовїлов	— 187	86. В. Дєвїтов	— 140

87. Вік. Крутов	— 140	96. Ю. Чумїчкін	— 134
88. М. Снетков	— 140	97. В. Дюборохтов	— 134
89. А. Іонов	— 139	98. В. Даврєнтєєв	— 133
90. С. Мітїн	— 138	99. І. Грїгорєв	— 132
91. Ю. Крилов	— 136	100. Волд. Крутов	— 132
92. В. Новожїлов	— 135	101. М. Солоубов	— 132
93. Ю. Бауїн	— 135	102. І. Шнїчков	— 132
94. В. Нікітїн	— 135	103. Вік. Ярославцев	— 132
95. І. Самоєрнов	— 135		

ЗА ВСІ РОКИ

Наводимо сумарні дані про виступи учасників 38-ї першості країни в попередніх чемпіонатах. Команди розташовано за кількістю очок. Враховано лише результати ігор між командами вищої ліги. (Ч — кількість чемпіонатів, у яких брала участь команда, М — найнижче місце команди у вищій лізі).

	Ч	І	В	Н	П	Ш	М	О
ЦСКА	37	1198	981	75	142	7433—2805	1	2037
«Динамо» М	37	1199	765	121	312	5411—3187	1	1653
«Спартак»	35	1151	109	109	331	5241—3753	1	1531
«Крила Рад»	36	1192	618	134	440	4905—3964	1	1370
«Хімік»	28	1047	443	134	465	3338—2436	3	1030
«Торпедо»	30	1070	417	135	518	3399—4143	2	969
СКА	34	1119	406	144	569	3767—4518	3	956
«Трактор»	32	1028	368	137	523	3313—4266	3	873
«Динамо» Р	27	808	285	98	425	2605—3182	4	668
«Сокіл»	10	437	152	50	235	1368—1763	4	354
«Сідір»	15	454	131	56	269	1419—2288	9	318
«Іжсталь»	3	132	30	22	80	395—624	9	82

ПЕРЕМІНИ — НЕЗНАЧНІ

У Клубі хокейних бомбардирів, що носить ім'я видатного радянського спортсмена Всеволода Боброва, протягом минулого сезону особливих змін не сталося. Оформи́в членство в Клубі, а право на це дають 250 шайб, закінчувти́х у матчах чемпіонатів світу і Олімпійських ігор, першостей країни і міжнародних турнірів, надав російський хокеїст цього «Динамо» Олександр Голков. Кілька хокеїстів поглипили свої показники. Це В. Петров, який на старті сезону замучений був у кількох матчах одягати форму арміївця Ленінграда, де працює тренером

із своїм колишнім партнером по ЦСКА і збірній СРСР Б. Михайловим — лідером радянських хокейних бомбардирів, а також О. Мальцев, Х. Балдеріс, якому вдалося приплисувати одразу 37 шайб, С. Капустін і В. Шалімов.

Нині особливий склад Клубу має такий вигляд (ЧС — чемпіонати світу і Олімпійські ігри, МТ — міжнародні турніри, ЧК — чемпіонати країни, Р — разом):

	ЧС	МТ	ЧК	Р
1. Борис Михайлов	107	42	427	576
2. Володимир Петров	82	40	370	492
3. Вячеслав Старшинов	65	12	404	481
4. Олександр Мальцев	92	45	322	459
5. Олександр Якушев	63	27	340	430
6. Валерій Харламов	89	47	293	429
7. Веніамін Александров	63	8	345	416
8. Анатолий Фіров	64	13	339	416
9. Олексій Туршєв	36	—	379	415
10. Володимир Вікулов	52	20	282	354
11. Хелмут Балдеріс	33	21	278	332
12. Сергій Капустін	57	30	226	313
13. Віктор Шалімов	34	21	253	308
14. Віктор Шингалов	1	—	304	305
15. Борис Майоров	28	2	252	282
16. Всеволод Бобров	34	—	243	277
17. Валентин Козин	—	—	274	274
18. Володимир Шадрін	41	13	211	265
19. Костянтин Доктер	48	2	213	263
20. Володимир Гребенников	8	—	252	260
21. Володимир Юрзенов	8	6	241	255
22. Олександр Голіков	19	9	225	253
23. Олександр Алметов	35	6	211	252

Лідери Клубу мають в основному найкращі показники і за окремими графами. Так, п'ятеро найкращих бомбардирів чемпіонатів світу і Олімпійських ігор має такий вигляд: Б. Михайлов — 107, О. Мальцев — 92, В. Харламов — 89, В. Петров — 82 і В. Старшинов — 65 шайб. А ось п'ятеро бомбардирів у чемпіонатах країни: Б. Михайлов — 427, В. Старшинов — 404, О. Туршєв — 379, В. Петров — 370 і В. Александров — 345 шайб. У матчах міжнародних турнірів найбільше забивали: В. Харламов — 47, О. Мальцев — 45, Б. Михайлов — 42, В. Петров — 40 і С. Капустін — 30 шайб.

Цікаво, що до Клубу потрапили дві армійські трійки нападальних у повних складах: Михайлов—Петров—Харламов і Доктер—Алметов—Александров. На рахунок першої 1497, а другої — 931 шайба.

Е ще три пари, які виступали разом і в клубах, і в збірній СРСР: Старшинов—В. Майоров, О. Якушев—Шадрін, Фіров—Вікулов.

Е також три кандидати на вступ до Клубу. Це московські армійці Віктор Жгуктов і Сергій Макаров, а також динамовець з Риги Петро Природін, який грав також за московське «Динамо» і челябінський «Трактор». У останній команді починав і С. Макаров. У Жгуктова — 229, Макарова — 215 і Природіна — 212 шайб. Найперший президент — Макаров, хоча Жгуктов має на 14 шайб більше. Справа в тому, що річна «норма» Сертія 40—45 шайб. Приміром, минулого сезону він закінчує 25 шайб у першості країни, хоча й пропустив майже два кола турніру через хворобу. Натомість, Жгуктов зумів закинути в чемпіонаті СРСР лише 12 шайб, а ще дві — на світовій першості.

І ще одне: серед членів Клубу лише п'ятеро діючі хокеїсти. Дані про Клуб В. Боброва подано за станом на 1 липня 1983 р.

СПРАВИ СУДІВСЬКІ

Кількість штрафних хвилин, признаних арбітрами, знову зросла і становить 5310 (в попередньому сезоні їх було 5179). Лідерами серед порушників в черговий раз стали хокеїсти рязького «Динамо» — 514 хвилин.

Найбільше штрафних хвилин призначив арбітр В. Якушев у грі «Динамо» Р — «Трактор» — 59 (рижани перемогли — 2: 0). Трохи менше порушень було у матчі СКА — «Трактор» — 50 (переміг «Трактор» — 4: 2). «Трактор» — одна із співавторів іншого рекорду першості. В грі із «Салаватом Юлаєвим» хокеїсти Челябінська жодного разу не порушили правила (результат — 3: 3).

Три основного етапу першості обслуговували 19 головних арбітрів. Серед них два дебютанти — О. Федосєєв (Новосибірськ) та М. Бердников (Кірово-Чепецьк). В турнірі команд, що розігрували мідя з 5-го по 8-е перевірли свої сили москвичі С. Шалімов, І. Прусов, В. Гриншин, а також К. Мещников (Ленінград).

Нижче названо головних арбітрів, які обслуговували ігри вищої ліги в сезоні 1982—1983 рр., місто, яке вони представляють, загальну кількість проведених ігор у вищій лізі та кількість проведених ігор у минулому сезоні.

Ім'я	Місто	Ігор у вищій лізі	Ігор у минулому сезоні
Ю. Караєв	Новосибірськ	172	19
А. Захарєв	Москва	169	15
В. Нікулєв	Москва	155	1
В. Домбровський	Челябінськ	145	15
Н. Рєзніков	Москва	141	19
В. Сатлук	Київ	114	15
Ю. Брєкин	Москва	110	15

Г. Григор'єв	Київ	105	16
М. Морозов	Москва	104	22
О. Федотов	Горький	87	18
В. Козін	Москва	47	15
О. Галіахматов	Свердловськ	41	18
А. Кузнецов	Рига	37	17
В. Якушев	Ленінград	37	16
О. Барінов	Москва	17	15
В. Губернаторов	Рязань	17	15
О. Федосєєв	Новосібірськ	14	14
В. Замонін	Москва	6	4
С. Шалімов	Москва	5	3
К. Мешников	Ленінград	4	2
І. Прусов	Москва	3	1
В. Гришин	Москва	2	2
Н. Бердников	Кірово-Чепецьк	1	1

За підсумками суддіства ігор першості країни президія Федерації хокею СРСР затвердила перелік кращих головних арбітрів сезону (за алфавітом): О. Галіахматов (Свердловськ), В. Домбровський (Челябінськ), А. Захаров (Москва), Ю. Карандін (Новосібірськ), В. Козін (Москва), М. Морозов (Москва), В. Осипчук (Київ), Н. Рєзніков (Москва), О. Федотов (Горький), В. Якушев (Ленінград),

Кращими помічниками головних арбітрів визнані: Б. Афанасьєв (Липецьк), М. Галіновський (Новосібірськ), В. Ершов (Москва), К. Комісаров (Ленінград), М. Носков (Челябінськ), А. Павловський (Нарва), І. Прусов (Москва), С. Самойлов (Москва), Ю. Смирнов (Челябінськ), Р. Фасахутдінов (Свердловськ).

І ВСЕ-ТАКИ «СИБІРЬ»

Швидко «акліматизувалися» хокеїсти харківського «Динамо» в перший лізі, деботувавши в ній попереднього сезону. Лише один тур «Ходинці» вони в аутсайдерях, оскільки програли два перші матчі в Усть-Каменогорську місцевим торпедцям. А в наступних поєдинках з арміями Новоосібірська на їхньому полі наші земляки здобули три очки й перемістилися на 11-й рядок турнірної таблиці. Відтак, сходження тривало до 9-го, 8-го, зрештою, 7-го місця, на якому й фінішували динамівці. Дебют виявився успішним.

А лідерство в турнірі першої ліги захопили попередні ті ж торпедівці Усть-Каменогорська — старожилки ешелону. Згодом, правда, їм довелося відійти на п'яту позицію, де автозаводці протрималися решту сезону. Наперсд же стрімко вирвалися «Сибір» (Новосібірськ), «Кри-

сталд» (Саратов), «Динамо» (Мінськ), СК імені Урицького (Казань), чії претензії на півтитул до вищої ліги виявилися обгрунтованишими, ніж в усть-каменогорцях. Ця чвертка й «робила погоду» на хокейному териконі першої ліги. Поступово між фаворитами утворилась певна дистанція в очках, яку кожен, хто став вище, потім будь-що намагався зберегти, не підпустити суперника.

Помітну перевагу в боротьбі за першість мали новоосібірці. На кінець основного етапу чемпіонату вони «втекли» од основного конкурента — «Кристалла» на 6 очок, а в ході перехідного турніру збільшили відрив до 9 очок. Перемога «Сибіру» цілком зрозуміла і економічна. Команда досвідчена, в сезоні 1975—1976 рр. уже виступала у вищій лізі. Частина хокеїстів того покоління грає й нині, складає кістяк колективу. Це захисники Батєєв, Студєнков, Перегєдов, Шамовцев, нападучі Цєєв, Мєленчук, Барабанов, Коновалов. Наставник новоосібірців В. Стаїн також уже куштував тренерський хліб у вищому класі. Все це, звичайно, згодиться «Сибіру» в шведній сильнішій, додасть команді впевненості.

Новосібірці постійно відчували за спиною дихання «Кристалла», проте гострої конкуренції саратовці все ж скласти не змогли. Маючи прибілено однакову з «Сибіром» фізичну і тактичну підготовку, волжали поступалися лідеру в підборі виконавців. Підвела саратовців також гра на виїзді, де вони втратили значно більше очок, ніж сибіряки. Молодий міський колектив ще не був готовий до того, щоб «поптагтися» з «Сибіром». Тим паче, динаміцям не вдавсь старт. Вони кинулися в погоню за лідерами, коли ті мали солідний багаж очок. Частково міняючи надолужили прогаване. Але для суперництва за першість їхнє прикорєння виявилось запізнілим. Однак судити молодих талантів, зібране в «Динамо», дає команді право дивитися в майбутнє з оптимізмом. Вігурєвський клуб має ще юнаків, але вже велим надійних гравців задньої лінії — С. Белова, Д. Дьяконова, О. Никольчика, перспективних нападучих А. Дмиїтрєва, С. Агуліна. Команда спортивного клубу імені Урицького з Казані — також одна з наймолодших у лізі. Є в ній прекарасні лідери — С. Столбун, Г. Маслов, В. Шалахін, котрі серця кращих у списку бомбардирів ешелону. Та в казанців ще явно не збалансовані всі ланки, вони діють ще не стабільно. Багато проблем у команді із захистом.

На прогнієжному від лідерів полосу незavidною постійністю відзначалась томецький «Рубін», воронезький «Буран», новоосібірський СКД. У стані аутсайдерів вони оселіли після перших турів і не залишали його до кінця першості. Насторожує, що поряд з ними розташувалася й «Днізєліст». Колись самобутня пензенська команда втратила бойовість, саяк до перемог. Та причини такого перевалення слід шукати не лише в нинішньому керівництві клубу чи його гравцях. Маємо на увазі, що виховані в Пензі брати Голіков, Перухін, Шипин, Светлов, як тільки заявили про себе, були переправлені в столичні клуби.

Дехто з них не встиг навіть у рідному місті стати твердо на ноги, бодай частково відлучити за виховання. Всього ж нині в московських ЦСКА, «Динамо» і «Спартаку» нісім колишніх гравців. Тут, зрозуміло, будь-який «Дизеліст» зачакне, втратить швидкість...

Подіємо підсумкову таблицю чотирьохгодового турніру першості:

	В	Н	П	Ш	О
1. «Сибір» (Новосібрськ)	50	3	7	398—182	103
2. «Кристал» (Саратов)	46	5	9	381—184	97
3. «Динамо» (Мінськ)	39	6	15	306—202	84
4. СК ім. Урицького (Казань)	37	3	20	297—239	77
5. «Торпедо» (Усть-Камено-горськ)	34	7	19	287—257	75
6. «Торпедо» (Тольятті)	32	9	19	294—216	73
7. «Автомобіліст» (Свердловськ)	31	9	20	269—198	71
8. «Динамо» (Харків)	32	6	22	292—222	70
9. «Вінокор» (Ташкент)	24	9	27	234—247	57
10. «Металург» (Череповець)	24	4	32	224—268	52
11. «Молот» (Перм)	22	7	31	223—251	51
12. «Сибєс» (Алма-Ата)	20	4	36	247—300	44
13. «Дизеліст» (Пенза)	20	3	37	238—299	43
14. СКА (Новосібрськ)	14	4	42	219—311	32
15. «Буряк» (Воронеж)	7	2	51	174—453	16
16. «Рубін» (Тюмень)	5	5	50	130—384	15

Перехідні турніри

Після завершення основного етапу чемпіонату країни відбулись додаткові турніри. Чотири кращі колективи першої ліги провели по чотири матчі з аутсайдерами вищого ешелону — челябінським «Трактором», лєнінградським СКА, іжевською «Жагсталам» та уфимським клубом «Салават Юлаєв». Залік очок у команді вищої та першої ліг вився окремо, з урахуванням раніше набраних.

Перестановок у провідну четвірку першої ліги перехідний турнір не вніс. Як і передбачали фахівці, півтику в табір найсильніших вибороли хокеїсти «Сибіру». Вони замінили там уфимця, котрі впрете не змогли втриматися у вищому класі. Цікаво, що за рік перед тим, коли випиувалося, кому повернутись у провідний ешелон вітчизняного хокею, новосібрці до початку перехідного турніру випереджали «Салават Юлаєв». Але в ході вирішальних поєдинків башкирці тоді обігнали своїх головних конкурентів і відібрали в них півтику до вищої ліги. Як бачимо, не надовго... Цього разу гравці «Сибіру» до проміжної фінішу теж прийшли першими, однак тепер утримали перевагу над «Кристалом» і через сім років повернулись до гурту кращих.

Підсумкова таблиця після перехідного турніру:

	В	Н	П	Ш	О
1. «Сибір»	56	8	12	463—251	120
2. «Кристал»	52	7	17	438—243	111
3. «Динамо» Ми	44	7	25	352—280	95
4. СК ім. Урицького	42	5	29	343—317	89

Шістка клубів першої ліги провела додатковий турнір, розігруючи місця з 5-го по 10-е. Ці команди зіграли в два кола у Харкові та Усть-Каменогорську. Відміно виступили в мікромаганні харківські динамівці, які і вдома, і в гостях здобули по 8 очок з 10 можливих, випередивши «Автомобіліст».

Підсумкова таблиця:

	В	Н	П	Ш	О
5. «Торпедо» У-К	39	9	22	335—301	87
6. «Торпедо» Т	39	9	22	318—252	87
7. «Динамо» Х	40	6	24	350—247	86
8. «Автомобіліст»	35	35	25	306—241	80
9. «Вінокор»	27	10	33	267—289	64
10. «Металург»	25	4	41	251—338	54

Торпедівці Усть-Каменогорська посіли п'яте місце, оскільки мають кращі показники в поєдинках з одноклубниками Тольятті.

Єдину зміну вніс додатковий турнір команд, що розігрували місця з 11-го по 16-е, — пензенці обіграли алмаатинців.

Підсумкова таблиця:

	В	Н	П	Ш	О
11. «Молот»	29	7	34	290—295	65
12. «Дизеліст»	27	4	39	319—345	58
13. «Сибєс»	24	5	41	315—346	53
14. СКА	20	4	46	287—357	44
15. «Буряк»	9	2	59	208—549	20
16. «Рубін»	8	5	57	165—459	21

Першу лігу заглипили тюменський «Рубін», воронезький «Буряк», новосібрський СКА.

Є ХАРАКТЕР У ДЕБЮТАНТІВ

Різні долі бувають у команд-дебютантів. Одні, перейшовши з нижчого класу до вищого, вважають себе щасливими, коли втрималися в цій лізі, не опустившись назад; другі, поступово пробились до «золотої» середини, вважають її найвищою межею своїх мрій, треті ставлять перед собою максимальне завдання і кидають виклик старож-

дам ешелону. Звичайно, кожен з новачків розробляє тактику і стратегію на чемпіонат у відповідності зі своїми можливостями. Та нерідко вони применшуються, боязь перед іменитішими та досвідченишими схиляє лише до виконання програм-мінімуму, губить ініціативу. На шість, останнім часом «сором'язливих» дебютантів у хокеї, як і в футболі, стало менше. Вони грають за великим рахунком, частогусто нечують настрої фаворитам. Згадаймо боляй злет київського «Сокола» у вищій лізі. Підсумки чемпіонату країни 1982—1983 рр. у першій лізі також підтвердили, що дебютанти поспіливішали, мають більш новий характер.

Судить самі: новачки цього ешелону торпедівці Тольятті на фініші виявилися постини, динамівці Харкова — сьомими і лише алмаатинський «Єнібек», котрий стартував непогано, після тринадцяте місце. Волжани і харків'яни залишили позаду себе такі досвідчені клуби, як свердловський «Автомобіліст», череповецький «Металург», пермський «Молот», пензенський «Дизеліст». Це безумовний успіх тренерів В. Гущина («Торпедо»), В. Єгорова («Динамо») та колективів, які вони очолюють. Автозаводці і динамівці відчували постійну підтримку місцевих промислових та спортивних організацій, яка, либонь, неабияк допомогала в рік дебюту. На цю турботу хокеїсти відповідали самовідданістю, старанністю, здобували престиж для своїх міст серед фахівців і шанувальників популярної гри.

Пригадуються домашні матчі харків'ян з торпедівцями Усть-Каме-ноторська, котрі попервах навіть лідували, а фінішували п'ятими. З яким завзяттям і натхненням боролися за кожну шайбу динамівці! Це був волеюгін бійницький характер. Захисник С. Алексєєв, не боїчись отримати травму, яка в тій складній ситуації була практично неминучою, виносить шайбу з уже порожніх воріт. Його колега по амплуа С. Бева теж сміливо кидається під удар суперників. Нестримно рвуться до воріт гостей нападаючі «Динамо» В. Зубрильчев, І. Фуніков, В. Ершов, Д. Юнусов. І торпедівці зламалися. 6:1 — таку перемогу господарів зафіксувало табло харківського Палацу спорту «Овчєйний». А наступного дня знову розгромна поразка усть-камєноторців — 2:8.

Чи взяти дві блискучі перемоги харків'ян на фініші основного, чотирьохгодового турніру першості над грізним суперником — саратовським «Кристалом». Очоловані досвідченим спеціалістом Р. Черенковим, саратовці вели суперечку за лідерство й путівку до вищої ліги. Та динамівці не зважили на потреби гостей в очках і двчі перемогли — 5:3, 7:3, а відтак допосували чергові бали до свого визнання. Лише їм вдалося відібрати у «Кристага» більше половини можливих очок — 5.

— Харків'яни вміють настроїтися на будь-який поєдинок з найсильнішим суперником, — говорив старший тренер Управління хокею Спорткомітету СРСР, заслужений тренер РРФСР П. М. Шелешньов. —

Наставник «Динамо» В. Єгоров дуже швидко створив бойову команду. Всі її ланки добре збалансовані, грають стабільно і злагоджено. Харків'яни з-поміж інших клубів ешелону вирізняються довіль високою технічною, тактичною і фізичною підготовкою, ірвово дисципліною. На сучасний хокей у виконанні динамівців, неабиякі перспективи моголого колективу вказував також наш знаменитий у минулому лідар льодової гри К. Локтев, котрий тренує нині команду новосібірських армійців.

Звичайно, не все для наших земляків було гладко. Вони так і не виграли в торпедівців Тольятті, з якими увесь сезон сперечалися за вищу позицію і, зрештою, поступилися одним очком. Та й у трі молдоді харківської команди не могло обійтись без проблем. Не можна сказати, що динамівці вже закінчили становлення, воно ще триває. А звідси цілком зрозумілі варіанти, переміщення в ланках з метою пошуку оптимальних складів п'ятірок. Це робилися, звісно, для корисні справи, але ноді негативно впливало на дії того чи іншого хокеїста. Скажімо, неорднаний, цікавий нападаючий В. Зубрильчев після об'єднання в одну ланку з однопитним форвардом А. Ємельяненком у другій половині чемпіонату став губитися, значно менше забивати, ніж ввесени. Аналогічно не використовувався сповна потенціал всієї трійки Ємельяненко — І. Коржиглов — Зубрильчев, котра формувалась як ударна, але далеко не завжди була такою, і згодом крайні нападаючі були розведені в різні ланки.

Отже, досягнуть клубом — не межа. Головне, щоб хокеїсти не почивали на лаврах, як і раніше, з високою відповідальністю, повною самовідданчею ставилися до кожного матчу, постійно прагнули вдосконалени. За такої умови друга команда республіки, безперечно, разом із київським «Соколом» підніме на нову висоту престиж українського хокею.

ПОДОРІСЛІШАЛІ ЮНІ

У трьох зонах — західній, центральній та східній — з'ясували стосунки 39 команд другої ліги. В західній зоні, де виступав київський «Машинобудівник», зібралася ціла низка відомих у хокейному світі команд — «Локомотив» (Москва), СКА МВО, «Кристал» (Електросталь), «Торпедо» (Ярославль), «Іжорець» (Ленінград) тощо. Минулого сезону небачено назько в своїй турнірній долі скоталися «Локомотив», і СКА МВО, чий кошик вишоккий престиж якщо й повернеться, то, очевидно, не скоро.

Залізничники, як і «Крєнгольм» з Нарви, спершу спробували повести боротьбу за лідерство. Але доволі швидко зійшли з авансенни, задоволюючись «золотою» середіною.

Без особливої інтриги проходила суперечка за два перші рядки турнірної таблиці, які давали право позмагатися за путівки до першої

ліги. Зі старту, правда, на верхині встигли побувати кілька команд, та вони не довго чинили опір ярославцям і ленинградцям. «Торпедо» та «Іжорець», набравши ходу, прибули до фінішної гавані шаслявими й з рясним урожаєм очок, що доводило їхню незаперечну перевагу в клькямісячному марафоні.

Київський «Машинобудівник» провів четвертий сезон у другій лізі. Порівняно з попередніми різко змінився склад команди. Пішли ветерани, залишилися тільки кілька досвідчених, до яких приєднались юні 18—20-річні хокеїсти, здебільшого вихованці школи «Соколов». Зокрема, в «Машинобудівнику» ми тепер побачили С. Бабія, А. Найду, О. Синькова, котрі одягали вже навіть форму головної команди і республіки. Ці хлопці, а також Успенський та Штефан вели молоді команду і республіки на сучасні з значно досвідченішими суперниками. Не все, жєна річ, виходило у вчорашніх учасників юнацьких турнірів, але у важких поєдинках вони загартувувались, мужчили. Книги впродовж першості мали такі ж турнірні показники, як і їхні досвідчені попередники. Звичайно, до уваги бралися експериментальність сміливого кроку з метою омолодження команди. Тепер же на часі сходження до вищих позицій.

Підсумкова таблиця:

	В	Н	П	Ш	О
1. «Торпедо» (Ярославль)	43	2	7	380—153	88
2. «Іжорець» (Ленинград)	37	3	12	319—193	77
3. «Кристал» (Електросталь)	33	5	14	253—163	71
4. «Зірка» (Оленегорськ)	27	9	16	223—171	63
5. «Хімік» (Енгельс)	27	6	19	222—179	60
6. «Кременолоз» (Нарва)	29	1	22	232—206	59
7. «Доломит» (Москва)	24	10	18	227—211	58
8. «Верстобудівник» (Рязань)	27	3	22	240—222	57
9. СК МВО	21	7	24	233—226	49
10. «Латвіє Версе» (Рига)	20	2	30	212—265	42
11. «Трактор» (Липецьк)	14	5	33	172—338	33
12. «Корд» (Шекіно)	12	4	36	138—260	28
13. «Машинобудівник» (Київ)	10	7	35	163—291	27
14. «Спартак» (Архангельськ)	7	2	43	160—296	16

Право виборувати три путівки до першої ліги здобули: в західній зоні — «Торпедо», «Іжорець», в центральній — «Промінь» (Свердловськ), «Супутник» (Нижній Тагил), у східній — «Автомобіліст» (Караганда), «Будівельник» (Теміртау). Ці команди провели іри з роз'здами в два кола. Переможцями турніру стали карагандинці та ярославці, які набрали по 16 очок. Окрім них, до першої ліги ввійшов «Іжорець» — 14. «Промінь» набрав 8 очок, «Будівельник» — 6, у «Супутника» — 0.

Три аутсайдерні зони другої ліги — спартаківці Архангельська, барнаулський «Мотор» (східна зона) і «Грінк» з Рудного (центральна) також матимуть в два кола вирішлн, кому з них поступлять містечку у другій лізі Новосибірському «Машинобудівнику». Це змушений зробити «Грінк».

КИЇВСЬКИЙ ХОКЕЙ

ШЛЯХ ДОВЖИНОЮ В 44 МАТЧІ

Ще ніколи «Соколу» не вдавалося піднятися шасльями турнірної таблиці так високо, як минулого сезону. Успіх кувався у нелегкому суперництві з одинадцятьма кращими хокейними дружинами країни, а принесли його 22 перемоги й 5 нічиїх. Коротко про матчі з усіма суперниками.

ПСКА

24 вересня 1982 р., п'ятниця, Київ, 1 : 2 (тут і далі першим подало шайби господарів майданчика). Перемігши у попередньому турі у Москві «Спартак», «Сокилі» настроїлися по-бойовому і на цю гру. Однак з перших хвилин ініціативною заводили гості, вони атакували більше і небезпечніше. Надійно захищав воротя голкіпер киян Гаврилов. Все ж на початку другого періоду арміїці двічі перепрали його. Третій період був за «Соколом». Але господарям не щастило, і вони лише скоротили розрив у рахунку. Давидов обіграв кількох захисників і надіслав шайбу повз Третяка.

26 жовтня 1982 р., вівторок, Москва, 7 : 3. Арміїці швидко повели у рахунку і невдовзі довели його до 4 : 0. Це їх деше заспокоїло, а «Сокилі» активізувались. Впродовж хвилини Дьомін з подачі Полежаєва, а потім і сам Полежаєв закинули дві шайби. Надалі арміїці знову перенесли акцент гри на половину гостей.

27 січня 1983 р., четвер, Москва, 9 : 1. Рахунок промовляє сам за себе — арміїці були на голову вищими. Єдину шайбу хокеїсти «Сокола» провели на 26-й хвилині, граючи у меншості (Ладігін). Киянин Гаврилов завдав арміїцям реалізувати бучлі.

15 березня 1983 р., вівторок, Київ, 6 : 9. Результат матчу вже не мав важливого значення для обох команд. Тому вони грали розкуто, багато атакували. Звідси і надмір закинутих шайб. «Соколу» вдался третій період, він його виграв з рахунком 4 : 2.

Після 38 матчів, проведених киянами проти ПСКА в чемпіонатах країни, на їх рахунку 2 перемоги, 1 нічия, 35 поразок, різниця шайб — 101—267.

«Спартак»

21 вересня 1982 р., вівторок, Москва. 2:7. Рахунок у матчі було відкрито киянами на 35-й хвилині, коли вони грали у меншості. Зробив це з подачі Шастіна Дьомін. У наступні 45 секунд шайба ще двічі побувала у воротах спартаківців. Згодом Степаннцев у четверте змуся червоний ліхтар спалахнути за воротами суперника (і знову «Сокилі» грав у меншості). Гості впевнено довели матч до перемоги.

28 жовтня 1982 р., четвер, Київ. 3:1. Матч вперше відбувався в оновленому Палаці спорту. «Сокилі» повністю переграв спартаківців, киянські хокеїсти грали сміливо, з натхненням. Особливо відало у господарів діяли воротар Шундров та нападаючі Ісгларов і Давидов. Перемолу принесли шайби, закинуті Ісламовим, Нарімановим та Куликовим.

2 лютого 1983 р., середа, Київ. 1:6. У дебюті матчу «Сокилі» досить впевнено і потужно вів наступ на ворота гостей, які захищав Саприкін. «Спартак» відповидав гострими контратаками, під час однієї з яких, за хвилину до періоду перерви, Кожєвников досяг успіху. Вдразу після початку другого періоду він і подвоїв рахунок. Ці шайби й вирішили долю зустрічі. Господарі майданчика зніглися, а гості заграли активніше. Шайбу у киян провів Горбушин, якому асистували Наріманов та Голубович.

9 березня 1983 р., середа, Москва. 4:2. Виграш і навіть нічия робили «Сокилі» недосяжним на четвертій сходинці у турнірній таблиці. Двічі продовжв матч киянські хокеїсти вели в рахунку і все ж поступилися.

Після 38 матчів, проведених киянами проти «Спартаків» в чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 8 перемог, 3 нічиї та 27 поразок, різниця шайб — 95—211.

«Динамо» М

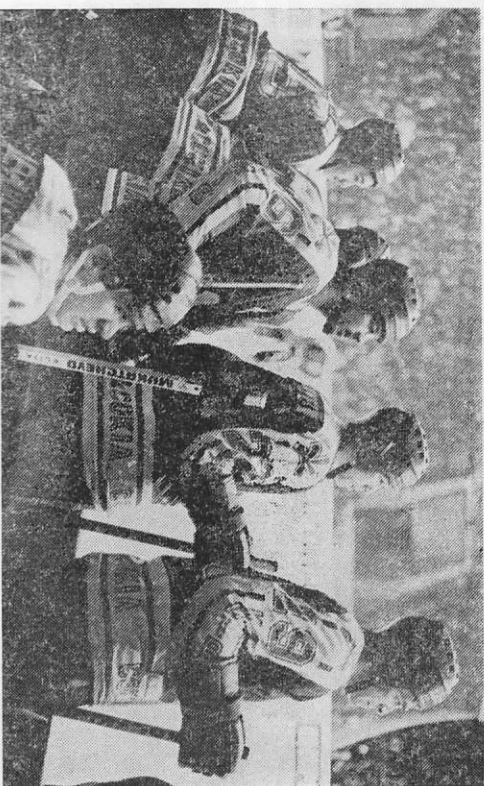
19 жовтня 1982 р., вівторок, Київ. 1:3. Гості запропонували високий темп і Малишев на 11-й хвилині вивів динамівців уперед. Профспілкові хокеїсти швидко отовталися, і наприкінці другого періоду Куликов з подачі Ладігіна урівняв шанси команд на перемолу. Заключний період активніше провели гості — вони двічі досягли успіху.

21 листопада 1982 р., неділя, Москва. 4:2. Не пройшло і хвилини як динамовцевь Анфоров відкрив рахунок. Наступну шайбу закинув уже гості. На 21-й хвилині це зробив Шастін. Згодом Степаннцев вивів «Сокилі» уперед. Господарі відповіли на це шайбами Василюєва та Малиєва.

23 січня 1983 р., неділя, Москва. 5:3. На першу перерву команди пішли при рахунку 3:0 на користь динамівців, які майстерно скористалися з помилки захисту киян. Надалі гра проходила у рівній бо-

Старший тренер «Сокола» Анатолій Бокданов (праворуч)

Через секунду — у боротьбі

ротьбі. Суперники змагалися у влучності з перемінним успіхом. У киян шайби закинuli Ширяєв, Дьомін та Степаніщев.

6 лютого 1983 р., неділя, Київ. 0 : 4. І в цьому матчі «Сокилі» продовжив невеселий ряд поразок від столичних динамівців, що вже стало сумною традицією.

Після 38 матчів, проведених киянами проти московського «Динамо» в чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 4 перемоги, 5 нічиїх та 29 поразок, різниця шайб — 89—180.

«Динамо» Р

3 жовтня 1982 р., неділя, Київ. 2 : 6. Здавалося, господарі майданчика легко доведуть перевагу над рижанами. Вже на 25-й секунді киянин Меченков застав зенацька воротаря гостей Васильйонка. Та це не влинуло на бойовий настрій динамівців, які атакували більше і небезпечніше. Активно діяв Балдеріс, три шайби закинув Фролікков.

1 листопада 1982 р., понеділок, Рига. 5 : 6. Гра в основному проходила під диктовку «Сокода», гравці якого, пресингуючи суперників на

Кандидат у збірну СРСР Анатолій Степаніщев

Кращий бомбардир «Сокола» Сергій Давидов

36

всьому майданчику, раз у раз змушували помилятися. До середини поєдинку перевага киян досягла трьох шайб—4:1. Та рижани зуміли відігратися. За п'ять хвилин до фінальної сирени рахунок став нічийним—5:5. Однак Земченко скористався черговим прорахунком захисту господарів і виявив «Сокилі» вперед.

28 листопада 1982 р., неділя, Київ. 10:6. Напад у цьому матчі був багатого силішим від захисту, гравці якого, поглинвши визвоєрені обов'язки, теж пішли в атаку. Її потенціал більшим виявився у «Соколах». По три шайби у киян закинули Давидов та Наріманов.

3 березня 1983 р., четвер, Рига. 5:2. До 29-ї хвилини гра проходила з перемінним успіхом: дві рижани виходили вперед і двічі гості відігравалися. Наділі шайби вилетіли лише у ворота «Соколах». Після 25 матчів, проведених киянами проти ризького «Динамо» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 14 перемог, 1 нічия та 10 поразок, різниця шайб—93—79.

«Торпедо»

10 жовтня 1982 р., неділя, Горький. 0:7. Це була друга посліпья поразка торпедівців на своєму майданчику. У киян відзначилася третя ланка нападу. Її гравці закинули шість шайб. Нападаючим Наріманову, Куликіву та Земченку асистували захисники Ладигін і Доніка.

18 листопада 1982 р., четвер, Київ. 2:2. «Сокилі» атакував наполегливо, створив багато сприятливих моментів для взяття воріт суперників, але шайби потрапили у його ворота. Тільки під завісу матчу Наріманов зрівняв рахунок.

20 січня 1983 р., четвер, Київ. 3:4. Київські хокеїсти не настроїлися на гру належним чином. Вже до середини матчу гості вели 4:0. Після цього «Сокилі» спромігся лише скоротити розрив у рахунок до мінімуму.

22 лютого 1983 р., вівторок, Горький. 1:5. Перемігши, торпедівці могли впритул наблизитися до заповітного четвертого місця, від якого їх відділяло всього 3 очки. Та перемогу святкували гості, які боролися за неї від першої й до останньої хвилини матчу. Переомною стала шайба, закинута киянином Куликівим, коли рахунок був 2:1 на користь «Соколах». Вона позбавила торпедівців надії на успіх. Сталося це на 54-й хвилинні зустрічі.

Після 40 матчів, проведених киянами проти горьковського «Торпедо» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 13 перемог, 7 нічийних та 20 поразок, різниця шайб—120—143.

«Крила Рад»

7 жовтня 1982 р., четвер, Москва. 3:3. Кияни атакували частіше, однак першими успіху добиглися господарі майданчика. У другому

37

періоді «Сокиль» зривав рахунок, а згодом і вийшов вперед. За вісім хвилин до закінчення матчу киянин Голубович забив третю шайбу. Врештешт очко москвичам допомогли два вигучення киявських хокеїстів з майданчика. Обидві шайби провів Ромашин, причому останню — за 20 секунд до фінальної свистки.

15 листопада 1982 р., понеділок. Київ. 3:0. Кияни, пам'ятаючи про прикру для них нічию у першій зустрічі, потурбувалися про захист власних воріт. Шайби стали гладом неслишної, позиційної гри. Звичайно їх Ісламов, Степанішев та Менченков.

17 січня 1983 р., понеділок. Київ. 5:3. На 17-й хвилині киянин Шастін з подачі Ісламова відкрив рахунок. У другому періоді гра вирізнялася, обидві команди закинули по три шайби. Після останньої перерви наставники «Сокола» ввели в бій четверту трійку нападників, хоч і з замком, що остаточно схлигло перемому на їхню сторону. Крапку у матчі поставив Перфілов.

19 лютого 1983 р., субота. Москва. 4:2. Господарі майданчика повели у рахунок після кидка Пракхіна. Згодом рахунок став 3:0 на їхню користь. Зусиллями Давидова та Дадігіна кияни скоротили розрив. Та Авдєєв закріпив успіх москвичів.

Після 38 матчів, проведених киянами проти «Крил Рад» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 16 перемог, 5 нічиїх та 17 поразок, різниця шайб — 121—130.

«Хімік»

18 вересня 1982 р., субота, Воскресенськ. 3:2. Рахунок було відкрито на 6-й хвилині. Шайбу закинув киянин Голубович. На 13-й хвилині Наріманов подавав здобуток «Сокола». Але потім забивали тільки воскресенці.

30 жовтня 1982 р., субота, Київ. 3:3. Гості діяли жорстко, пресинуючи киявських хокеїстів на всьому майданчику. Це вилгнуло і на перебір подій. Воскресенці раз у раз виривалися вперед, змушуючи господарів відбудуватися. Восстанне за чотири хвилини до закінчення зустрічі це зробив киянин Земченко.

30 січня 1983 р., неділя, Воскресенськ. 1:5. У Воскресенськ «Сокиль» прийїв, зазнавши двох вітучтих поразок від армійців та динамівців столиці. Це, певно, додало киявським хокеїстам спортивної злості. Тринадцята хвилина стала справді нещасливою для господарів — киянин Куликов реалізував чисельну перевагу. Потім успіху у «Сокола» добилися Дьомін, Давидов, Голубович і Степанішев.

17 березня 1983 р., четвер, Київ. 4:6. Останній матч «Сокола» у вищому дивізіоні чемпіонату. Кияни грали пасивно, гості весь час атакували. Лише у третьому періоді «Сокиль» «додав обертів» і спробував наздогнати суперника, але часу на це не вистачило.

Ворота Владислава Третяка атакує Євген Шастін

Після 38 матчів, проведених киянами проти воскресеньського «Хіміка» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 14 перемог, 6 нічиїх та 18 поразок. Різниця шайб — 112—131.

СКА

30 вересня 1982 р., четвер, Ленінград. 0:4. Гости грали активно, не забували і про захист власних воріт. «Сокиля» відкрив рахунок наприкінці першого періоду після кидка Голубовича. Згодом Горбушини реалізував чисельну перевагу, а Мажугін та Ісламов випродовж хвилини закріпили успіх.

6 листопада 1982 р., субота, Київ. 4:2. Матч проходив під диктовку «Сокола». Першим успіху у киян добився Степаніщев. Арміїці атакували мало, на кожні дві пропущені шайби відповідали однією.

25 листопада 1982 р., четвер, Ленінград. 5:6. Арміїці прайшли реваншу. Однак і цього разу переміг «Сокиля». Вже на першій хвилині гости повели у рахунок, заволодили ініціативою. Згодом киявські хокеїсти дещо заспокоїлися, що дозволило суперникам скоротити розрив.

6 березня 1983 р., неділя, Київ. 3:1. Рахунок на користь «Сокола» міг бути значно більшим, та киянам бракувало влучності. Першу шайбу у господарів на 3-й хвилині з подачі Шастіна провів Ісламов. Дві інші закинули Земченко та Наріманов.

Після 44 матчів, проведених киянами проти ленінградського СКА, на їхньому рахунку 23 перемоги, 4 нічиїх та 17 поразок, різниця шайб — 148—143.

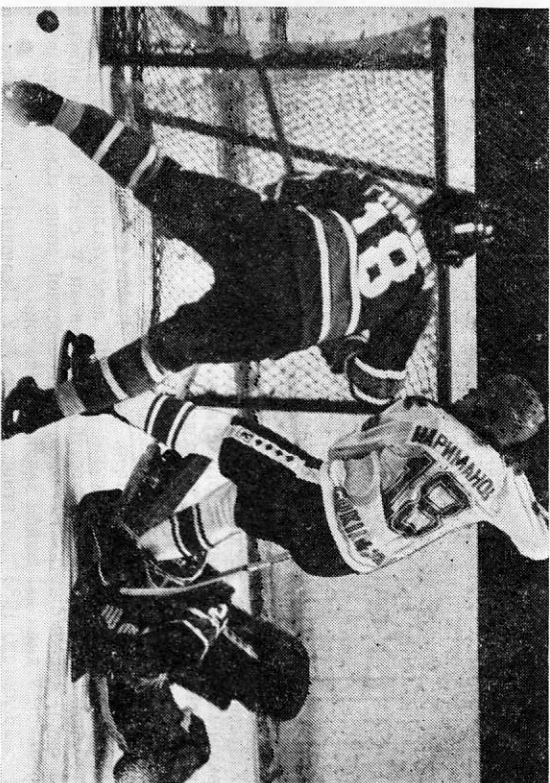
«Іжсталь»

27 вересня 1982 р., понеділок, Київ. 4:0. Господарі майданчика мали відлутну перевагу, діяли швидше і вправніше за суперників. Шайби закинули Наріманов, Земко, Земченко та Давидов.

24 жовтня 1982 р., неділя, Іжевськ. 4:4. Гра розпочалася швидко, ми атаками іжевців, недовозів вони мали — 2:0. Дьюмін та Наріманов зрівняли рахунок. Потім команди обмінялися шайбами.

4 лютого 1983 р., п'ятниця, Київ. 5:1. Цим матчем «Сокиля» завершував прете коло чемпіонату. Кияни мали перевагу, проте довго не могли її реалізувати. До 48-ї хвилини рахунок залишався нічиїм — 1:1. За наступні 45 секунд господарі майданчика закинули відразу три шайби (Степаніщев, Шастін, Земченко). Останню провів Овчинников.

11 березня 1983 р., п'ятниця, Іжевськ. 0:5. На 9-й хвилині першого періоду кияни виправдали з рахунком 4:0. Потім вони перевели гру в спокійне русло. Крапку на 44-й хвилині поставив Степаніщев.

Атакує Микола Наріманов

Після 12 матчів, проведених киянами проти Іжевської «Іжсталь» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 8 перемог, 3 нічиї та 1 поразка, різниця шайб — 61—24.

«Трактор»

13 жовтня 1982 р., середа, Київ. 4:2. «Сокиля» атакував повільно, і це давало челябінцям змогу перекривати підступи до своїх воріт. Гости капітулювали у третьому періоді, коли кияни додали у швидко-сті. Вирішальні шайби закинули Голубович та Земченко.

9 листопада 1982 р., вівторок, Челябінськ. 2:4. Перша третина гри закінчилася нічиєю — 0:0. У другому періоді суперники закинули по дві шайби, а в третьому успіх був на боці «Сокола». У киян відзначилися Менченков, Наріманов, Дьюмін та Давидов.

1 грудня 1982 р., середа, Челябінськ. 2:7. На 7-й хвилині після кидка Суханова «Трактор» виїшов вперед. Та гости не збиралися відсиджуватися в обороні і Менченков — двічі, Шастін, Голубович — тричі

та Дьомін закінчили сім шайб. Лише після цього челябінці досягли успіху ще раз.

25 лютого 1983 р., п'ятниця, Київ. 5:2. Перемога дісталася «Соколу» нелегко. Інколи тілочки спортивне шастя рятувало його від неприємностей. У киян відзначився Шастін, який закінчує три шайби. Після 32 матчів, проведених киянами проти челябінського «Трактора» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 13 перемог, 5 нічиїх та 14 поразок, різниця шайб — 101—98.

«Салават Юлаєв»

16 жовтня 1982 р., субота, Київ. 1:1. Гра проходила по-бойовому. Київські хокеїсти досягли успіху після першої перерви (Кудряков). Та, захопившись штурмом воріт суперників, прогавили прохід Тімаєва, який зрівняв рахунок незадовго до закінчення зустрічі.

4 грудня 1982 р., субота, Уфа. 4:1. Господарі майданчика атакували завзято. Не зовсім впевнено у цьому матчі зіграв захисець киян. 17 лютого 1983 р., четвер, Уфа. 2:4. Матч для господарів майданчика мав важливе значення: уфімці перебували внизу турнірної таблиці і сподівалися, що гості, у яких вони у сезоні вже відібрали 3 очка, «допоможуть» їм вийти з небезпечної зони. «Сокилі» же взяли реванш. У киян дві шайби закінчує Давидов.

28 лютого 1983 р., п'ятниця, Київ. 7:2. Першими у рахунок поведи гості, згодом кияни перехопили ініціативу і вже не віддавали її до кінця зустрічі.

Після 12 матчів, проведених киянами проти уфімського «Салавата Юлаєва» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 8 перемог, 1 нічиїх та 3 поразки, різниця шайб — 51—27.

30 НАЙРЕЗУЛЬТАТИВНІШИХ ХОКЕЇСТІВ

Наврядчино перелік найрезультативніших киянських хокеїстів за часи виступів команд «Динамо» та «Сокилі» у вищій лізі (в першій колонці після прізвища хокеїста — роки виступів, у другій — кількість зонів, в третій — кількість закіннутих шайб):

1. С. Давидов	1978—1983	5	85
2. А. Дьомін	1978—1983	5	79
3. Є. Шастін	1980—1983	4	66
4. С. Серєбряков	1965—1970	5	53
5. В. Вабішов	1978—1981	3	51
6. В. Сидірко	1978—1982	4	49

7. О. Бєламов	1978—1983	5	47
8. Ю. Потехов	1966—1970	4	46
9. В. Прокоф'єв	1965—1969	4	44
10. І. Тузак	1965—1969	4	39
11. М. Наріманов	1980—1983	3	33
12. С. Земченко	1980—1983	3	33
13. О. Куликів	1981—1983	2	32
14. В. Голубович	1980—1983	3	31
15. Г. Юдін	1965—1968	3	31
16. А. Степаніщев	1981—1983	2	30
17. О. Голембіовський	1965—1970	5	29
18. А. Давидко	1978—1981	3	29
19. С. Горбушин	1978—1983	5	26
20. Г. Григор'єв	1965—1970	5	26
21. А. Овчинников	1980—1983	3	26
22. О. Шован	1965—1970	5	24
23. А. Белоножкін	1965—1968	3	23
24. Р. Тарахлін	1978—1980	2	23
25. В. Рєпнінов	1968—1970	2	23
26. В. Андрєєв	1978—1982	4	22
27. А. Земко	1980—1983	3	22
28. В. Мосєгін	1965—1970	5	22
29. В. Уткін	1965—1968	3	22
30. Є. Кухарж	1963—1970	2	21

«СОКІЛІ» ВІДКРИВАЄ КАНАДУ

Минулий хокейний сезон був знаменним і тим, що представник нашої республіки — киянський «Сокилі» здійснив турне на батьківщину хокею. Суперником наших земляків була олімпійська збірна Канади. Виступи українських хокеїстів завершилися давнім успіхом. У підсумку — сім перемог у восьми матчах. Честоголюбні канадці мусили тішитися лише однією мінімальною перемогою.

У складі «Сокола» серед досвідчених гравців був і вихованець киянської хокейної ДЮСШ, нападальний Анатолій Найда, який пізніше став чемпіоном Європи серед юнаків. Тренери найкращої команди нашої республіки довірили юному нападальцю зіграні у кількох матчах. До того ж Анатолій взя шогденник. Пропонуємо його записи:

27 грудня 1982 р. О 12.40 вилітаємо з Москви за маршрутом Москва—Стокгольм—Осло—Монреаль. О 22.30 за московським часом зробили посадку на канадській землі. Тут було 17 годин 30 хвилин. Знову літак, вже місцевої авіакомпанії, переносить нас до Торонто, а звідти до Саскатуна, де було вже за північ. Сонці, втомлені прибуваннями киянські хокеїсти до готелю «Кавалер».

28 грудня. О 9.00 підем. Потім сніданок. З 10.30 протягом двох годин тренування на льоду. Обід, відпочинок, перша організована екскурсія вулицями міста Саскатун. Після вечері нас приймав мер. Не дивлячись на те, що в цей же період до Канади прибула перша збірна СРСР (до речі, туди і назад ми летім разом), увага до «Сокола» була величезною.

29 грудня. Нарешті, розпочинає і хокей. З перших же хвилин стартової зустрічі канадські олімпійці кинулися на штурм наших ворот. Картина знайома. Але вже швидко гра випривлялася. Ось Анатолій Дюмін примусив похвильонатися численних болілиників, коли випшов сам на ворота канадців, але не влучив. Наш досвідчений центrfорвард бувально через кілька хвилин реабілітувався, відкривши рахунок шайбам цього матчу і всієї серії. Наприкінці періоду господарі зрівнюють рахунок. На власні очі перебільчуємося, що таке експансивні канадські болілиники і які їхні шумові можливості, у другому періоді сильним кидком від синьої лінії Микола Далигін виводить «Сокиля» уперед. Але знову господарі встановлюють рівновагу. Після другої перерви наші хлопці значно додали у швидкості і ініціатива повністю переходить до них. Анатолій Степанішев, Микола Наріманов та Сергій Земченко проводять по шайбі. 5:2 — рахунок нашої першої перемоги. А Наріманова названо найкращим гравцем матчу.

30 грудня. Трінгодинний перегід до Реджайни. Гра о 20.00. Вона розпочалася вже дещо спокійніше. «Сокиля» одразу заводять ініціативу. Про це свідчить і результат першого періоду — 3:0. Відзначилися Наріманов — двічі та Андрій Овчинников. Приголомшуючим для канадських олімпійців став і початок другого періоду. Євген Шастін та Володимир Голубович доводять рахунок до 5:0. Нерівняле розслаблення «Сокола» дозволило канадцам закинути дві шайби — 5:2. Згодом чергову шайбу проводить Наріманов. Однак честолобні господарі не здаються і домагаються успіху ще двічі. Ми знову перемаємо — 6:4, а Наріманов вдарує був визнаний найкращим.

31 грудня. Вільний від ігор день. Зранку двогодинне заняття. Після обіду побували в гостях у мера Реджайни. Перед вечерею дивилися по телевізору матч нашої збірної з «Монреаль Канадєнс». Настрій піднявся після перемоги наших. О 15.00 за міськевним часом зустріли Новий рік, адже у Москві була 12-а година ночі. А потім відзначали з келихами фруктового соку вдруте ще радісне свято. Вже за міськевним часом.

1 січня 1983 р. Цей день був не таким вже й насиченим. Тренування, перегід протягом двох годин до Йорктона. Новий готель — «Корона».

2 січня. Гра розпочалася цього разу ввечір, о 14.00. «Сокиля» був по-виправним господарем майданчика і довів перевагу ще в першому періоді, закинувши усі шайби цього матчу — 3:0 (Шастін — двічі, Олександр Куликов). Шастін — найкращий гравець.

3 січня. Нове місто — Принс-Альберт. поки ми весь час перебуваємо у провінції Саскачеван, яку називають житницею Канади. «Сокиля» у четверте доводить свою переконливу перевагу — 8:3. По дві шайби у киян провели Степанішев, Наріманов, Земченко і Голубович. Цього разу найкращим визначили Степанішева.

4 січня. Вихідний. Але відпочити не пощастило. Знову «Сокиля» знявся у повітря. Перегід: Саскатун — Торонто — Монреаль — Сен-Джонс. Дісталася до міста олімпіонці.

5 січня. Граємо у Сен-Джонсі (острів Ньюфаундленд). Канадцам уперше вдалося відкрити рахунок. Сергій Горбушин відповідає влучним кидком — 1:1. Після відпочинку канадці виходять вперед. Олег Ісламов встановлює рівновагу, а Андрій Мажугін робить рахунок — 3:2. Пого збільшують Куликов та Степанішев.

У третьому періоді варто було господарям додати у русі, як захисники гостей принудилися помішок — 5:4. Залишалося чотирі хвилини, канадці поспішли вперед, сподіваючись відігратися. Але одразу наразилися на контратаку «Сокола», яку чітко завершив Шастін. Відміно провів зустріч Юрій Шундров. Нашого воротаря назвали найкращим гравцем.

6 січня. Ми вже у Сідні. Після перельоту з Сен-Джонса, який розпочався о 5.30 ранку, ми одразу вийшли на розкатку у міськевому Форумі. Коробка тут — ну справжнісінький рині!

Увечері, о 19.30, гра. Олімпійська збірна Канади починає, як ніколи, потужно. Протягом двох стартових хвилин закидає дві шайби. Але скучить «Сокола» з часом минає. Спершу Олег Васюнін проводить гол, а під завесу періоду й Шастін — 2:2.

Але після перерви канадці ще ретельніше беруться до справи і доводять рахунок до 5:3. У завершальному періоді влучно кинув Степанішев. Віттепер «Сокиля» диктував умови. Але, на жаль, відмінні нагоди, які мали Голубович, Шастін, Сергій Давидов та Степанішев, не завершилися голами. Отож, перша поразка «Сокола» у впертій боротьбі. Вітха канадських олімпійців. Приз найкращого втретє потрапляє до рук Наріманова.

7 січня. Знову ранковий злет (6.30). Авіагайнер бере курс з Сідні на Шарлоттаун. За традицією — з літака на лід.

8 січня. Після кількох атак канадців кияни переводять гру у зону суперника. Але, як часто трапляється, одна з нечисленних контратак господарів завершилася взяттям воріт. Рівновагу на останній хвилині періоду встановлює Степанішев. У другому періоді йшла рівня боротьба. І все ж відмінний прохід Васюніна завершується вдамо — 2:1. Напрочу да слабо справлялися з обов'язками арбітри. Гра практично проходила без правил. Канадці розустилися зовсім. Програвати їм набридло. Але нічого істотного протиставити «Соколу» вони так і не змогли. Звідси й невпевність. Словом, у третьому періоді почався сильний хокей. Напрочу да жорстка боротьба велася на всьому майданчику.

Канадці не сподівалися відпору з нашого боку, тому почали бити тихцем. Але ми покарали їх за це: протягом хвилини Олександр Меченков та Голубович закиннули по шайбі. Але бій триває. Ось Голубовича штовхають руками на борт. Той забився головою, але продовжує грати. Важкої травми зазнав Анатолій Доніка. Кованом йому сильно розривають ногу. Його відвозять до госпіталю, де накладають 12 внутрішніх і 11 зовнішніх швів. І ми не витримали й почали дуплювати канадців. Рослядиленість коштувала нам гола — 4:2. За секунду до фінальної спроби канадський гравець дав стусана Степанівцеву. Той відмахнувся і між ними зав'язалася бійка. За мить обидві команди у повних склядах були на льоду. І пішла стіпка на стінку. Вся ця «проедурка» тривала хвилин двадцять. І ми дали відпір. Це була найважча гра і перемога з усієї серії. Серед нас виділилися цього разу Степанівцев.

9 січня Монктон. Напередодні паром переїздив наш автобус через океанську протоку. Остання гра кінського «Сокола» у Канаді проходила у великому залі монктонського Коллея. Після непримемних подій у Шарлоттауні дискваліфікували групу гравців з обох команд. З нашого боку ця гірка доля чекала на Степанівцева, Меченкова та Шестіна. Хлопці, на жаль, не вийшли на лід у прощальному матчі. Грали у три ланки. Типа перших хвилин гри була неприводною. Події відбувалися здебільшого у середній зоні. Суперники не «зловживали» кидками по воротях. У рахунок наприкінці періоду повели господарі. Активність «Сокола» у другій двадцятихвилинці завершилася трьома голами у ворота канадських олімпійців (Земченко, Дьомин та Ладігін). Шоправда за 7 секунд перед сиреною господарі роблять розгнів мінімальним — 3:2.

Очікувалося, що у завершальному періоді матчу і всієї серії канадці відуть вперед і шукатимуть шастя біля наших воріт. Але нічого подібного не сталося. Знову гра протікала у спокійному руслі. Лише одного разу Куликову вдалося закинати шайбу. Вестверте найкращим гравцем було визнано Наріманова.

Отак переконливою загальною перемогою завершилася серія матчів «Сокола» з олімпійською збірною Канади.

Ми вирушили до Монреалю, де зустрілися зі збірною СРСР, яка виграла ще важчу серію. Ми поверталися на Батьківщину із попуттям виконаного обов'язку.

МАСОВИЙ ТА МОЛОДІЖНИЙ ХОКЕЙ

ЗНОВУ ЧЕМПІОНИ

Сьомий молодіжний чемпіонат світу приймав Ленінград. Місто на Неві, до речі, не вперше стає ареною змагань хокеїстів віком до 20 років. Саме в Ленінграді на Новий рік — у зимку 1973—1974 рр. — відбува-

ся перший подібний чемпіонат. І хоча він, як і два наступні, був названий пробним, саме з нього почалося літописання світових молодіжних чемпіонатів.

Перші чотири з них виграла радянська хокеїстка, на п'ятому турнірі торжествували шведи (у збірної СРСР — бронзові медалі). Чемпіонат, що завершився в перші дні 1982 р., виявився найвдалішим для молодих радянських спортсменів — вони виграли у чотирьох суперників і поступилися трьом, залишившись без призових нагород. А чемпіонами стали канадці, які втрадили лише одне очко, зігравши вничю з чехословацькими ровесниками.

Чемпіонат, що фінішував 4 січня 1983 р., розпочали вісім команд матчами кожні з кожною. Вони принесли такі результати: Канада — ФРН — 4:0. Швеція — Фінляндія — 4:6. СРСР — Норвегія — 10:1 (шайби у радянської команди закинули Трухно — двічі, Волгін — двічі, Старков — двічі, Штепа — двічі, Харін — двічі), ЧССР — США — 6:4, Норвегія — 10:2, ФРН — Швеція — 2:4, США — Канада — 2:4, ЧССР — Норвегія — 9:2, Канада — Фінляндія — 6:3, Швеція — США — 4:1, СРСР — ФРН — 12:0 (Волгін — двічі, Прихін — двічі, Штепа — двічі, Харін, Ширяев, Волгін, Черних, Старков, Арейкін), Фінляндія — США — 2:4, ЧССР — Швеція — 4:2, Норвегія — ФРН — 2:4, СРСР — Канада — 7:3 (Немчинов — двічі, Трухно — двічі, Штепа, Горбунов, Волгін), Швеція — Норвегія — 15:3, ФРН — Фінляндія — 1:9, Канада — ЧССР — 7:7, США — СРСР — 3:5 (Штепа, Волгін — двічі, Харін, Волгін), Норвегія — США — 3:8, ЧССР — ФРН — 9:0, Швеція — Канада — 5:2, СРСР — Фінляндія — 7:2 (Харін — двічі, Бякін, Старков, Немчинов, Обухов, Волгін), Канада — Норвегія — 13:0, ЧССР — Фінляндія — 5:3, США — ФРН — 6:5, СРСР — Швеція — 5:1 (Штепа — двічі, Волгін — двічі, Старков).

Після цих матчів підсумкова таблиця набула такого вигляду (команди провели по 7 ігор):

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	7	0	0	50—13	14
2. ЧССР	5	1	1	43—22	11
3. Канада	4	1	2	39—24	9
4. Швеція	4	0	3	38—23	8
5. США	3	0	4	28—29	6
6. Фінляндія	3	3	4	35—29	6
7. ФРН	1	0	6	12—46	2
8. Норвегія	0	0	7	13—69	0

Команда США стоїть в таблиці вище фінської збірної за рахунок вигралу особистої зустрічі. Єдина нічия в чемпіонаті зафіксована, до речі, як і за рік до того, в матчі ЧССР — Канада.

Безперечно, найважчим для радянських хокеїстів був матч з їхніми ровесниками з ЧССР. За чотири хвилини до закінчення гри чехословацькі майстри зробили рахунок мінімальним — 3:4. І лише відчайдушним напруженням сил нашим хлопцям вдалося зберегти його без змін. Канаді отримали своєрідний нокдаун уже в першому періоді — 3:0, зате американці чинили опір до останніх секунд, пішли, навіть, ва-банк, замінивши воротаря на польового гравця. Не допомогло. Натомість, Болдіну вдалося закінчити шайбу в пусті ворота.

Молодіжна збірна Радянського Союзу майже завжди була важливішим полігоном для підвищення майстерності кандидатів до головної команди країни. Так, через горнило молодіжних чемпіонатів у різні роки пройшла вся перша п'ятірка нинішньої збірної СРСР — Фетісов, Касатов, Макаров, Ларіонов, Крутов. І в складі команди, що перемогла в своїй першості, було чимало відомих майстрів, а гравці Свердловського «Автооблігата» Бякін і Мартем'янов закінчилися уже під прапори національної збірної. А чемпіонське звання здобули: воротарі Карлін («Динамо» М) і Голошумов («Спартак» М); захисники Тюриков («Спартак» М), Мартем'янов, Бякін, Горбунов (усі — «Автообліг» Свердловська), Макаров («Крига Рад»), Ширяев («Сокол» К), Халізов (СКА Ленінград), Стелынов (ЦСКА); нападачі Немчинов, Старков, Трухно (усі — ЦСКА), Волгін («Динамо» Р), Харін, Пряхін, Хмилов, Штепа (усі — «Крига Рад»), Ломакін, Черних, Обухов (усі — «Хімік»), Болдін («Спартак» М), Арейкін («Кристал» Саратов). Очолював нашу команду Анатолій Кострюков, допомагав йому Ігор Тузік. Директорат ленінградського молодіжного чемпіонату світу визначив кращих гравців. Ними стали воротар Раутайнен (Фінляндія), захисник Бякін (СРСР) і нападочий Сандстрем (Швеція).

Журналісти визначили символічну збірну: воротар Гашек (ЧССР), захисники Бякін (СРСР) і Саарінен (Фінляндія), нападочі Ружичка (ЧССР), Сандстрем (Швеція) і Волгін (СРСР).

Найвлучіші бомбардирі першості за системою «гол плюс пас»: Ружичка (ЧССР) — 20 (12 + 8), Волгін (СРСР) — 14 (11 + 3), Сандстрем (Швеція) — 12 (9 + 3), Старков (СРСР) — 12 (6 + 6), Андреевчук (Канада) — 11 (6 + 5) очок.

Киянин Ігор Ширяев став другим гравцем «Сокола», який має титул молодіжного чемпіона світу. Раніше це звання здобув Євген Шапін.

НАЙСИЛЬНІШИ В СВРОШІ

Столиця Норвегії Осло стала місцем проведення 16-ї юнацької першості Європи, які ведуть свій початок з 1968 р.

Після міндальорічної невдачі, а саме так було оцінено «бронзовий» виступ радянських юнаків на ковзанках Швеції, нашу команду знову

очолив заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер РРФСР Євген Зимін. Під прапори нової збірної він закінчив таких гравців, як яких не перевипуцавав 18 років: Червяков («Хімік»), Зінов'єв («Динамо»), Коршунов («Сокол»), Боршевський («Динамо» М), Черних («Хімік»), Солгомагін (ЦСКА), Кишин («Динамо» М), Федоров («Кристал» Саратов), Кудимов («Торпедо»), Сержов («Салават Юлаєв»), Найда («Сокол»), Салімажанов («Динамо» М), Грищенко («Торпедо»), Усть-Каменогорський, Вязьмінкін (ЦСКА), Семак («Салават Юлаєв»), Вахрушев («Динамо» М), Верясов («Спартак»), Кизев («Трактор»), Бешоникін (СКА).

За традицією вісім команд було розбито на дві попередні групи. Наша збірна на першому етапі перемогла команду ФРН — 8:0, Франції — 18:4 і ЧССР — 6:3. Разом з хокеїстами ЧССР, які посіли друге місце, наша збірна вийшла у фінальну групу. Результат матч з чехословацькими спортсменами було зараховано на вирідальному етапі. З другої групи до фіналу потрапили команди Фінляндії та Швеції. Перші — з двома очками.

Далі події розвивались так: збірна СРСР перемогла шведів — 7:5 (шайби у радянської команди закинули Коршунов, Солгомагін, Кудимов, Вахрушев, Черних, Вязьмінкін і Семак), а фініши — чехословацьких хокеїстів — 3:1.

Доля золотих нагород вирішувалась у матчі СРСР — Фінляндія. Наші юнаки провели його на високому рівні, в безперервних атаках і перемогли — 5:1 (Солгомагін, Вязьмінкін — двічі, Коршунов — двічі).

У прі за третє місце сильнішою виявилася команда ЧССР — 4:2.

До шестки кращих, визначеної директором чемпіонату, увійшли: воротар Яармо Мілтуе (Фінляндія), захисники Петро Свобода (ЧССР) і Андрій Коршунов (СРСР), нападочі Ігор Вязьмінкін (СРСР), Міхаель Півонька (ЧССР) і Микола Боршевський (СРСР).

Ігор Вязьмінкін отримав також прізв найрезультативнішого гравця турніру.

Після цього чемпіонату таблиця призерів першостей набула такого вигляду:

1968	ЧССР	СРСР	Швеція
1969	СРСР	Швеція	ЧССР
1970	СРСР	Швеція	ЧССР
1971	СРСР	Швеція	ЧССР
1972	СРСР	СРСР	ЧССР
1973	СРСР	Швеція	ЧССР
1974	Швеція	СРСР	Фінляндія
1975	СРСР	СРСР	Швеція
1976	СРСР	Швеція	Фінляндія
1977	Швеція	ЧССР	СРСР

1978	Фінляндія	СРСР	Швеція
1979	ЧССР	Фінляндія	СРСР
1980	СРСР	ЧССР	Швеція
1981	СРСР	ЧССР	Швеція
1982	Швеція	ЧССР	СРСР
1983	СРСР	Фінляндія	ЧССР

НА ЗИМОВИЙ УНІВЕРСАДІ

З 1962 р. Міжнародна федерація університетського спорту (ФІСУ) проводить в рамках зимових універсїад хокейні турніри. Вони відбуваються, правда, регулярно. Радянські хокеїсти перемогли в 1966, 1968 та 1972 рр. В командах-переможцях виступали й хокеїсти з Києва. Так, двічі були переможцями Універсїад кияни М. Кульков, В. Альошин, І. Тузик, С. Серебряков, по одному разу — В. Мосєтін, Б. Нержин, Г. Григор'єв, О. Болінов, А. Белножкін, О. Шоман, О. Голембовський. Тренував переможців тодішній тренер киян Д. Болінов.

На Універсїаді-83 в Болгарії наша команда була складена із студентів, які виступають в різних командах вищої та першої ліг: воротарі О. Лисенков («Кристал» Саратов), С. Барзанов («Торпедо» Тольятті), захисники А. Пучков («СК ім. Урицького Казань»), О. Квартальнов («Хімік» Воскресенськ), А. Іванов, *О. Воронкін, В. Кулінов-С. Жебровський, В. Крилов («всі — «Кристал» Саратов), нападальники Р. Шава-леєв (СК ім. Урицького) *О. Приходько («Сибір») *І. Дорохін, О. Ефремов («Обидва — «Торпедо» Усть-Каменогорськ), М. Шамарін, О. Кузнецов, *П. Малков, *В. Жуков, *С. Коцин, *С. Арєйкін, (всі — «Кристал» Саратов). В хокейному турнірі взяли також участь студентські команди ЧССР, Болгарії, Японії, Румунії, Південної Кореї, Фінляндії. Головний суперник радянської команди на всіх хокейних турнірах — збірна Чехословаччини була створена на базі команди вищої ліги «Слован» (Братислава). Двоє золотих нагород вирішувала остання зустріч між студентами СРСР та ЧССР. Наші команди довелися весь час надолганяти суперників. Ключова гра закінчилась нічиєю — 3:3. Чемпіонами Універсїад-83 стали хокеїсти ЧССР за кращого різницю шайб у фінальному турнірі. Треге місце посїла команда Румунії.

ЮНАКИ У МІНСЬКУ

Юнацький чемпіонат СРСР (гравці 1966 р. народження) пройшов у три етапи. Спочатку всі команди виступали у відбіркових групах, складених за зонним принципом. Юнаки кївського «Сокола» змагалися в одній групі з московськими командами «Крила Рад» та «Ди-

намо», торпедівцями Горького, мінського «Юніста» та іншими. Кияни виступили вдало, вративши лише очко в грі з горьковцями, і потрапили в наступне коло. Тепер з командами ЦСКА, «Спартак», «Крила Рад» (усі — Москва), «Юніста» (Мінськ), «Торпедо» (Горький), СКА (Лєнінград) та «Хімік» (Воскресенськ) вони виборували одне з трьох перших місць, що давало право на вихід одразу у фінальний турнір. Але «Сокол» посів лише п'яте місце і був змущений виборувати п'ятку в додаткових іграх з торпедівцями Усть-Каменогорська. Ці матчі для киян склалися успішно. Однак незаланована полізка до Казань, довге повернення додому поїздом зіврвали підготовку кївських юнаків до фінальних ігор.

У фіналі, що відбувся в Мінську наприкінці березня, «Сокол» виступив невдало. Кївська команда (старший тренер — А. Дулін) спромоглася виграєти лише одну гру, поступившись в решті. Чемпіонами країни стали юнаки команди «Салават Юлаєв» (Уфа). На наступних місцях: «Хімік» (Воскресенськ), «Торпедо» (Горький), ЦСКА, «Сибір» (Новосибірськ), «Юніста» (Мінськ), «Сокол» (Кіїв), СК ім. Урицького (Казань).

Чемпіони СРСР серед юнаків

ЦСКА — 1965, 1968, 1970, 1971, 1974, 1975, 1981;
«Спартак» — 1963, 1966, 1967, 1972;
«Трактор» — 1969, 1977;
«Торпедо» — 1976, 1982;
«Модот» (Перм) — 1964;
«Салават Юлаєв» — 1973, 1983;
«Динамо» М — 1978;
«Торпедо» (Усть-Каменогорськ) — 1979;
«Юніста» (Свердловськ) — 1980.

В. ВІКУЛОВ: «ХОКЕЙ НЕ МОЖНА НЕ ЛЮБИТИ»

У складі команди ЦСКА, переможця юніорської першості СРСР, переважна більшість — 18-річні. Символічно, що у рік їхнього народження теперішній наставник юних армівців, заслужений майстер спорту, багаторазовий чемпіон світу, Європи та Олімпійських ігор Володимир Вікулов тут же, у Києві, став дядуратом подібних змагань. Запитуємо його:

— Що спільного у обох турнірів?

— Тоді, вісімнадцять років тому, на кївському льоду засягло чимало майбутніх «зірок». Нинішній же турнір характерний поміттю перевагою ЦСКА і відвертим відставанням команд з відомих хокейних центрів: Пензи, Свердловська, Новосибірська. Натомість, серед лідерів

з'явилися, нарешті, й хокеїсти з Києва, де вже не один рік (переконань на власні очі) почали серйозно розвивати популярну гру.

Серед перспективних гравців, які виступали на чемпіонаті, назву нападаючих красноярців — Андрія Амеліна, Анаполія Львова та Олександра Корбана, Ігоря Раська та Павла Кадикова з «Крила Рад» (ім по сімнадцяти), киян — кремезьної статури захисника Валерія Шахрая та технічного, в'юногого нападаючого Сергія Ботвинника та ще кількох гравців з інших команд. Це і все. Звісно, в командах першої четвірки ще є перспективні гравці. Дехто з них уже й чемпіонами Європи серед юніорів встиг стати. Але вони перебували у затінку.

— У чому ж причина великої переваги юніорів ЦСКА над іншими претендентами?

— Краснояри, загалом, сильні хлопці, програли нам... іде у роздільні. Вийшли на лід, а колина у них тремтять. Авторитет чемпіонського клубу впливає на всіх. А потім, коли персяк минувся, моїм вихованцям стало непереливки. Добре, що суперник оговтався лише у завершальному періоді. Його тиск був рідким.

Московське «Динамо» — посередня команда, яку постійно виручав воротар Михайло Штаденков. А от кияни були якимись утолєнними. Особливо м'яво діяли їхні лідери Анаполій Наїда, Сергій Бабій, Вадим Бут та інші хлопці, які грають у збірній СРСР. Про причини втом ми говорити не берусь. Четверте місце явно не відповідає силі киявського «Сокола».

— Уже помічено, що поступово згаєє інтерес до хокею у хлопчиків — мешканців великих міст. Чи приватне цей неприемний процес?

— Думаю, що ні. Хокей не можна не любити. Звісно, у молоді тепер більше спокус, аніж двадцять років тому. Однак у хокей грати будуть завжди і на периферії, й у містах-велетнях. Ось і приклад: постановка справи у Києві, де відбувається справжній хокейний бум, відкриваються нові ДЮСШОР. Таких умов, як у місцевому «Соколі», навіть ЦСКА не має.

Підсумкова таблиця юніорського чемпіонату СРСР:

	В	Н	П	Ш	О
1. ЦСКА	7	0	0	52—16	14
2. «Сокол» Красноярськ	6	0	1	46—21	12
3. «Динамо» М	5	0	2	37—29	10
4. «Сокол» К	3	3	3	48—27	7
5. «Сибір» Новосибірськ	3	0	4	26—41	6
6. «Крила Рад»	1	1	2	32—37	4
7. «Промінь» Свердловськ	1	0	6	16—57	2
8. «Діасель» Пенза	0	1	6	25—54	1

Пріз найкращого бомбардирів дїстався киянинові Олегові Синько-ву — 15 очок (10 шайб + 5 передач).

Чемпіони СРСР серед юніорів

- 1980, 1982, 1983; ЦСКА — 1956, 1959, 1964, 1965, 1967, 1969—1973, 1975, 1976, 1978,
- «Спартак» — 1958, 1960, 1962, 1963;
- «Хімік» — 1957, 1961;
- «Крила Рад» — 1966, 1974, 1981;
- «Автомобілет» (Свердловськ) — 1968;
- СКА Л — 1977;
- «Динамо» М — 1979.

НАГОРОДІ «СОВЕТСКОГО СПОРТА»

У 1982 р. ігри на приз газети «Советский спорт» проходилися наприкінці серпня — на початку вересня в трьох містах нашої країни: Ленінграді, Києві й Ризі.

Перевага ЦСКА, що зустрілася в Ленінграді з командами «Торпедо», «Сайпа» (Фінляндія), збіроною Румунії, СКА, «Хіміком» була незаперечною. За тур до закінчення арміїці були недосяжними для переслідувачів.

У Києві події розгорталися драматичніше, і тільки в останніх матчах виявився переможець. Ним став московський «Спартак», який набрав 9 очок. Дали команди розташувалися в такому порядку: «Практор», «Салават Юлаєв», «Сокол», збірна Польщі і «Динамо» (Вайсвассер, НДР).

Вивенено виграєє турнір у Ризі московське «Динамо», яке набрало 10 очок, не втрапивши жодного. Крім московців, тут грали «Динамо» Р, «Крила Рад», «Іжсталь», «Ессет» (Фінляндія), ЦХЗ (Чехословацьчина). В такому порядку вони й розташувалися у турнірній таблиці.

НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

ДОПНАЛИ ЩЕ РАЗ

Черговий чемпіонат світу і Європи приймали міста Федеративної Республіки Німеччини — Дюссельдорф, Дортмунд і Мюнхен. Взявши старт 16 квітня, вісім найсильніших команд світу — СРСР, ЧССР, Швеція, Фінляндія, ФРН, Італія, НДР і Канади — загалалися до 2 травня. Формула турніру зазнала деяких змін. Так, володарі медальєв європейського чемпіонату визначалися після першого етапу першості, коли всі вісім учасників зіграли кожний з кожним у одне коло. Чотирі кращі команди після першого етапу з інтервалом в один день почали новий міні-турнір, знову зігравши між собою в одне коло.

Новачією льотричного турніру було те, що на заключний етап турніру провідні команди виходили з «нумльованим пингом», тобто, без очкового запасу, набутого на першому відлізку чемпіонату. Це подожження ДІХІ прийняла під тиском канадців, яким на першому етапі за медалі боротися не потрібно, а головне — покласти в четвірку. Вони планували без особливих зусиль і впрат пройти перший етап, зберіти сили для вирішальних матчів. Тому чемпіонат набрав для радянських хокеїстів особливий ваги. Нова перемога мала зазначити, що ніякі організаційні викрутаси не можуть стати вище майстерності, вигримки, сили волі й прагнення до перемоги.

Ці якості наші льодові лицарі продемонстрували сповна. Матчі першого етапу принесли такі результати: СРСР—НДР—3:0 (Шайби у радянської команди закинули Крутов, Капустін, Скворцов), ЧССР—Фінляндія—4:2, ФРН—Швеція—1:5, Канада—Італія—6:0, СРСР—Фінляндія—3:0 (Скворцов, Макаров, Капустін), ФРН—Італія—4:0, ЧССР—НДР—6:1, Швеція—Канада—3:2, ЧССР—Швеція—4:1, СРСР—Канада—8:2 (Васильев—двічі, Крутов, Балдеріс, Макаров—двічі, Ларіонов, Мадльєв), НДР—Італія—3:1, ФРН—Фінляндія—4:3, СРСР—ФРН—6:0 (Хомітов, Макаров—двічі, Шенелєв, Балдеріс, Крутов), Швеція—НДР—5:4, Фінляндія—Італія—6:2, Канада—ЧССР—3:1, Канада—Фінляндія—5:1, ФРН—НДР—4:3, СРСР—ЧССР—5:1 (Скворцов, Жуктов, Крутов, Ларіонов—двічі; Грегж пропустив першу шайбу на чемпіонаті, яку зумів закинути Руснак), Швеція—Італія—5:1, Фінляндія—Швеція—4:4, Канада—НДР—5:2, СРСР—Італія—11:1 (Фетісов—двічі, Балдеріс—двічі, Шенелєв, Макаров, Крутов, Биков—двічі, Скворцов, Жуктов), ФРН—ЧССР—3:3, Канада—ФРН—3:1, НДР—Фінляндія—6:4, ЧССР—Італія—11:0, СРСР—Швеція—5:3 (Макаров, Капустін, Гімаєв, Шенелєв, Касатов).

Після семи турів першого етапу підумкова таблиця набула такого вигляду (зазначимо, що тут і в усіх інших випадках при рівній кількості очок бралися до уваги результати особистих зустрічей):

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	7	0	0	41—7	14
2. Канада	5	0	2	26—16	10
3. ЧССР	4	1	2	30—15	9
4. Швеція	4	1	2	26—21	9
5. ФРН	3	1	3	17—23	7
6. НДР	2	0	5	18—28	4
7. Фінляндія	1	1	5	20—28	3
8. Італія	0	0	7	5—46	0

Перші чотири команди отримали право на вирішальні матчі за комплекти золотих, срібних і бронзових медалей. Чотири інші коман-

ди провели матчі між собою. П'яте місце гарантувало участь в новому розіграші Кубка Канади, остання команда залишала групу «А». До речі, заключний відлізок свого турніру ця четвірка починала з усім багачем здобутих очок.

З 28 матчів першого етапу було виключено ігри європейських команд з канадською збірною і визначено володарів нагород континентальної першості. Підсумкова таблиця чемпіонату Європи має такий вигляд (команди провели по шість ігор):

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	0	0	0	33—5	12
2. ЧССР	4	1	1	29—12	9
3. Швеція	3	1	2	23—19	7
4. ФРН	3	3	2	16—20	7
5. НДР	2	0	4	17—23	4
6. Фінляндія	1	1	4	19—23	3
7. Італія	0	0	6	5—40	0

Чемпіонати Європи проводились, здебільшого, одночасно зі світовими першостями. Слід, однак, зазначити, що континентальні турніри дещо «старші», бо проводяться з 1910 р., коли у французькому містечку Лез-Авані було розіграно перші комплекти нагород. Тому ще до того європейські першості проходили автономно. Подіаємо повний список призерів чемпіонатів континенту:

Рік	Місце чемпіонату	Чемпіон	Другий призер	Третій призер
1910	Лез-Авані	Англія	Німеччина	Бельгія
1911	Берлін	Чехія	Німеччина	Бельгія
1912	Прага	Чехія	Німеччина	Австрія
1913	Мюнхен	Бельгія	Чехія	Німеччина
1914	Берлін	Чехія	Німеччина	Бельгія
1921	Стокгольм	Швеція	Чехословацьчина	—
1922	Санкт-Моріц	Чехословацьчина	Швейцарія	Франція
1923	Антверпен	Швеція	Франція	Чехословацьчина
1924	Мілан	Франція	Швеція	Бельгія
1925	Штресске-Плєсо	Чехословацьчина	Австрія	Швейцарія
1926	Давос	Швейцарія	Чехословацьчина	Австрія
1927	Вієнь	Австрія	Бельгія	Німеччина
1928	Санкт-Моріц	Швеція	Швейцарія	Англія
1929	Будапешт	Чехословацьчина	Польща	Австрія
1930	Берлін	Німеччина	Швейцарія	Австрія
1931	Курніца	Австрія	Швеція	Чехословацьчина, Польща
1932	Берлін	Швеція	Австрія	Швейцарія
1933	Прага	Чехословацьчина	Австрія	Швейцарія

Рік	Місце чемпіонату	Чемпіон	Другий призер	Третій призер
1934	Мілан	Німеччина	Швейцарія	Угорщина,
1935	Давос	Швейцарія	Англія	Чехословацька
1936	Гарміш-Партен-кірхен	Англія	Чехословацька	Швейцарія, Німеччина
1937	Лондон	Англія	Швейцарія	Німеччина
1938	Прага	Англія	Чехословацька	Німеччина
1939	Базель, Цюрих	Швейцарія	Чехословацька	Німеччина
1947	Прага	Чехословацька	Швейцарія	Австрія
1948	Санкт-Моріц	Чехословацька	Швейцарія	Швейцарія
1949	Стокгольм	Чехословацька	Швейцарія	Швейцарія
1950	Лондон	Швейцарія	Англія	Норвегія
1951	Париж	Швейцарія	Швейцарія	Норвегія
1952	Осло	Швейцарія	Чехословацька	Швейцарія
1953	Базель, Цюрих	Швейцарія	ФРН	Швейцарія
1954	Стокгольм	СРСР	Швейцарія	Чехословацька
1955	Крефельд	СРСР	Чехословацька	Швейцарія
1956	Кортіна-д'Ампеццо	СРСР	Швейцарія	Чехословацька
1957	Москва	Швейцарія	СРСР	Чехословацька
1958	Осло	СРСР	Чехословацька	Швейцарія
1959	Прага	СРСР	Чехословацька	Швейцарія
1960	Сано-Веллі	СРСР	Чехословацька	Швейцарія
1961	Женева, Лозанна	СРСР	СРСР	Швейцарія
1962	Колорадо-Спрінгс	Швейцарія	Фінляндія	Норвегія
1963	Стокгольм	СРСР	Швейцарія	СРСР
1964	Інсбрук	СРСР	Швейцарія	СРСР
1965	Тампере	СРСР	СРСР	Швейцарія
1966	Дюбляна	СРСР	СРСР	Швейцарія
1967	Відень	СРСР	Швейцарія	СРСР
1968	Гренобль	СРСР	СРСР	Швейцарія
1969	Стокгольм	СРСР	Швейцарія	СРСР
1970	Стокгольм	СРСР	Швейцарія	СРСР
1971	Бери, Женева	СРСР	СРСР	Швейцарія
1972	Прага	СРСР	СРСР	Швейцарія
1973	Москва	СРСР	Швейцарія	СРСР
1974	Хельсінкі	СРСР	СРСР	Швейцарія
1975	Мюнхен,	СРСР	СРСР	Швейцарія
	Дюссельдорф	СРСР	СРСР	Швейцарія
1976	Катовіце	СРСР	Швейцарія	СРСР
1977	Відень	СРСР	Швейцарія	СРСР

Рік	Місце чемпіонату	Чемпіон	Другий призер	Третій призер
1978	Прага	СРСР	СРСР	Швейцарія
1979	Москва	СРСР	СРСР	Швейцарія
1981	Стокгольм, Гетеборг	СРСР	Швейцарія	СРСР
1982	Хельсінкі, Тампере	СРСР	Швейцарія	СРСР
1983	Дюссельдорф, Дортмунд, Мюнхен	СРСР	СРСР	Швейцарія

Порушивши своєрідну табель про ранги, спочатку подамо результати втішеного турніру чемпіонату світу: ФРН—Італія—5:4, НДР—Фінляндія—6:2, Фінляндія—ФРН—4:2, Італія—НДР—3:1, Італія—Фінляндія—4:4, ФРН—НДР—7:3. Отже, остаточної результати цього турніру такі (команди провели по десять ігор):

	В	Н	П	Ш	О
5. ФРН	5	1	4	31—34	11
6. НДР	3	0	7	29—10	6
7. Фінляндія	2	2	6	30—10	6
8. Італія	1	1	8	16—56	3

Шість матчів провела і головна четвірка команд. Протягом усього матчу не виникало шонайменшого сумніву в перемозі радянської команди, настільки явною була перевага наших хокеїстів у всіх компонентах гри. Це і надвисокий темп протягом усіх трьох періодів, і суперактивність захисників, які при найпершій можливості перевіряли міць професіонала з «Філадельфії», воротаря шведів Пелле Ліндберга. На рахунок гравців оборони в цій грі чотирьох балів за системою «гол плюс пас». І Третякові допомогли в черговий раз зашишити свої ворота «Сухими».

СРСР—Канада—5:4. Коли канадці за 16 хвилин до фінальної сирени скоротили рахунок до мінімального, здавалось, що підійом, що запанував у їхніх лавах, призведе до перелому в грі. Та не так сталося, як гадалось. Молоді, але беручі чехословацькі хокеїсти зуміли втримати здобуте у двох перших періодах.

Канада—Швейцарія—3:1. Матч досяг свого апогею, коли на останній хвилині шведський тренер, сподіваючись зрівняти рахунок, замінив нордгара на шостого польового, правця. Однак кращий надаючий чемпіонату світу 1978 р. канадець Діонні отримав шансу від Гейні і спрямував її у півсті ворота.

СРСР — ЧССР — 1:1 (Макаров). Гра виглядала якрай напруженою. Виліскучу гру продемонстрував воротар чехословацької команди Кралік. Нагадаємо, що і в попередні роки саме за чудову гру проти радянської збірної не раз обирався кращим голкіпером інший воротар збірної ЧССР Холечек. Крім того, суперники команди СРСР отримали вказівку за будь-яку ціну, будь-якими засобами зупинити гру, коли на майданчику перебувала наша ударна ланка. Все ж Макарову вдалося виірвати рахунок у другому періоді. Однак на початку третього одна з небагатьох атак суперників закінчилися точним «пострибом» Хрдіни у верхній кут воріт Гретьяка.

ЧССР — Швеція — 4:1. У разі перемоги команди Чехословацьчини Доля золотих медалей могла вирішитись за кращою різницею забитих і пропущених шайб. Десь у середині другого періоду стало складатись враження, що чехи зуміють «загнати» СРСР на необхідність вивратити заключний матч з канадцами з великим рахунком, бо шайби поспішали у ворота шведів одна за другою. Однак самолюбиві скандинави зуміли в третьому періоді не тільки переппинити потік шайб у свої ворота, а навіть закінчити так звану шайбу престижу. Після цього радянських хокеїстів влаштовувала перемога з будь-яким рахунком.

СРСР — Канада — 8:2 (Васильєв, Ларіонов, Крутов — двічі, Бинков, Свирлов, Макаров, Фетсов). Канадців виставило на один період. Після першого відраку гри рахунок був нігіним. Завадалося, що і весь матч буде напруженим. Коли ж наші хлопці, образно кажучи, переключили швидко, канадські професіонали поглигли за течею. Особливий переломгох у стані суперників виникав, коли на майданчику з'являлася наша перша п'ятірка. П'ять шайб з восьми на її рахунок. Лише захисник Касатонов не зумів відзначитись результативною атакую канадських воріт.

Дві шайби у ворота команди СРСР зумів провевсти Андерсон. Він став третім хокеїстом на чемпіонаті, після Руснака і Хрдіни з команди ЧССР, якому вдалося закінчити шайбу у ворота Гретьяка.

Після цих ігор підсумкова таблиця набрала такого вигляду (команди провели по три матчі):

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	2	1	0	13—3	5
2. ЧССР	2	1	0	10—8	5
3. Канада	1	0	2	9—14	2
4. Швеція	0	0	3	2—11	0

Отже, радянські майстри хокею здобули 19-у перемогу на чемпіонатах світу. Важкою ціною вона дадась нашим бійцям. Лише одне очко було втрачено в десяти зігранних матчах. Але й цього могло вистачити, щоб відібрати у нашої команди чемпіонський титул, настільки

не досконалого, можна сказати, несправедливою була нова формула розіграшу. Так, до останнього туру сподівались на чемпіонство канадці, хоча до того вже встигли зазнати трьох поразок. Чемпіонат, крім того, показав, що:

а) завершується процес зміни поколінь в чехословацькій збірній, могодь з кожним матчем набирає сили, мужніє в боротьбі;

б) канадці як не могли, так і не зможуть надалі обходитись професіоналами лише з тих клубів, що припинили боротьбу на перших етапах Кубка Стенлі;

в) масові «відрадженья» кращих хокеїстів у канадо-американські клуби такі підризують шведській хокей, шороку обезкровлюючи його; г) рівень майстерності хокеїстів з ФРН і НДР зростає і навіки — в якісь мірі спостерігається занепад фінського хокею.

До квітня нинішнього року вважалося, що перший чемпіонат світу з хокею відбувся 28 счня — 4 лютого 1924 р. у рамках перших зимових Олімпійських ігор у Шамоні. З тих пір 18 разів лауреатами світових першостей ставали родоначальники цієї гри — канадці. 1982 р. з ними зрівнялися радянські майстри, також у 18-й раз здобувши звання чемпіонів світу. Однак напередодні цьотичної першості у ФРН керівництво Міжнародної ліги хокею на льоду (ІЛІХГ) вирішило надати статус першого чемпіонату світу турнірові, що проходив 1920 р. у рамках літніх Олімпійських ігор в Антверпені. Отже збірний СРСР знову доведеться доганяти канадців за кількістю завойованих чемпіонських звань. Доречним буде нагадати, що наша команда дебютувала у цих змаганнях лише 1954 р., коли представники країни кленового листа вже встигли стати 15-разовими (з урахуванням 1920 р.) переможцями світових першостей. Подаємо повний список призерів чемпіонатів:

Рік	Місце чемпіонату	Чемпіон	Другий призер	Третій призер
1920	Антверпен	Канада	США	Чехословацьчина
1924	Шамоні	Канада	США	Англія
1928	Сайкт-Моріц	Канада	Швеція	Швейцарія
1930	Шамоні	Канада	Німеччина	Швейцарія
1931	Кришати	Канада	США	Австрія
1932	Лейк-Плейсід	США	США	Німеччина
1933	Прага	США	Канада	Чехословацьчина
1934	Мілан	Канада	США	Німеччина
1935	Давос	Канада	Швейцарія	Англія
1936	Гармш-Партен-кірхен	Англія	Канада	США
1937	Лондон	Канада	Англія	Швейцарія
1938	Прага	Канада	Англія	Чехословацьчина
1939	Базель, Цюрих	Канада	США	Швейцарія

Рік	Місце чемпіонату	Чемпіон	Другий призер	Третій призер
1947	Прага	Чехословацьчина	Швеція	Австрія
1948	Санкт-Моріц	Канада	Чехословацьчина	Швейцарія
1949	Стокгольм	Чехословацьчина	Канада	США
1950	Лондон	Канада	США	Швейцарія
1951	Париж	Канада	Швеція	Швейцарія
1952	Осло	Канада	США	Швеція
1953	Базель, Цюрих	Швеція	ФРН	Швейцарія
1954	Стокгольм	СРСР	Канада	Швеція
1955	Крефельд	Канада	СРСР	Чехословацьчина
1956	Кортіна-д'Ам-пеццо	СРСР	США	Канада
1957	Москва	Швеція	СРСР	Чехословацьчина
1958	Осло	Канада	СРСР	Швеція
1959	Прага	Канада	СРСР	Чехословацьчина
1960	Сано-Беллі	США	Канада	СРСР
1961	Женева, Лозанна	Канада	СРСР	США
1962	Колорадо-Спрінгс	Швеція	Канада	СРСР
1963	Стокгольм	СРСР	Швеція	СРСР
1964	Ісбрук	СРСР	Швеція	СРСР
1965	Тампере	СРСР	СРСР	Швеція
1966	Любляна	СРСР	СРСР	Канада
1967	Відень	СРСР	Швеція	Канада
1968	Тренобль	СРСР	СРСР	Канада
1969	Стокгольм	СРСР	Швеція	СРСР
1970	Стокгольм	СРСР	Швеція	СРСР
1971	Берн, Женева	СРСР	СРСР	Швеція
1972	Прага	СРСР	СРСР	Швеція
1973	Москва	СРСР	СРСР	Швеція
1974	Хельсінкі	СРСР	СРСР	Швеція
1975	Мюнхен, Дюссельдорф	СРСР	СРСР	Швеція
1976	Катовіце	СРСР	СРСР	Швеція
1977	Відень	СРСР	Швеція	СРСР
1978	Прага	СРСР	СРСР	Канада
1979	Москва	СРСР	СРСР	Швеція
1981	Стокгольм, Гетеборг	СРСР	Швеція	СРСР
1982	Хельсінкі, Тампере	СРСР	СРСР	Канада
1983	Дюссельдорф, Дортмунд, Мюнхен	СРСР	СРСР	Канада

Вже стало традицією, що після завершення чемпіонату світу та Європи, крім медалей, найсильнішим хокеїстам вручається ще цілий ряд різноманітних призів. Призи найкращим воротареві, захиснику і нападальчому було вручено у 29-й раз.

Трійка директоровату. На цей раз ними стали наш воротар Третяк, для якого минула першість стала четвертою, де його обрали лауреатом, захисник Каса-тонов (СРСР) і нападальчий Лага (СРСР).

Цікаво, що саме в рік дебюту радянських хокеїстів у світових першостях уперше було названо кращих гравців: воротаря, захисника і нападальчого. І майже щоразу серед лауреатів називались наші спортсмени. Пропонуємо список гравців, які на думку директоратів були кращими.

Рік	Воротарі	Захисники	Нападальчі
1954	Локкарт (Канада)	Осер (Швейція)	Бобров (СРСР)
1955	Рагазо (США)	Гут (Чехословацьчина)	Уорнік (Канада)
1956	Айвола (США)	Солотубов (СРСР)	Маккензі (Канада)
1957	Страва (Чехословацьчина)	Солотубов (СРСР)	Юханссон-Тумба (Швеція)
1958	Нагрхал (Чехословацьчина)	Третубов (СРСР)	Веренссон (Канада)
1959	Пучков (СРСР)	Ламфрід (Канада)	Кпрі (США)
1960	Муккартен (США)	Солотубов (СРСР)	Нільссон (Швеція)
1961	Марти (Канада)	Третубов (СРСР)	Вубнік (СРСР)
1962	Хеттут (Швеція)	Мелася (США)	Тумба (Швеція)
1963	Марти (Канада)	Столал (Швеція)	Влах (СРСР)
1964	Марти (Канада)	Ткал (СРСР)	Б. Майоров (СРСР)
1965	Дзуріда (Канада)	Ткал (СРСР)	Старшинов (СРСР)
1966	Марти (Канада)	Парулін (СРСР)	Джонсен (СРСР)
1967	Ветель (США)	Давидсон (СРСР)	Фірсом (СРСР)

Рік	Воротарі	Захисники	Нападаючі
1968	Бролерік (Канада)	Хорешовські (ЧССР)	Фіров (СРСР)
1969	Холмвист (Швейцарія)	Сухі (ЧССР)	Стернер (Швейцарія)
1970	Ллонен (Фінляндія)	Селдберг (Швейцарія)	Мальцев (СРСР)
1971	Холчек (ЧССР)	Сухі (ЧССР), Коккеа (Фінляндія)	Фіров (СРСР)
1972	Валтонен (Фінляндія)	Поспішил (ЧССР)	Мальцев (СРСР)
1973	Холчек (ЧССР)	Василев (СРСР)	Михайлов (СРСР)
1974	Третяк (СРСР)	Шоберг (Швейцарія)	Недоманські (СРСР)
1975	Холчек (ЧССР)	Мар'явські (Фінляндія)	Якушев (СРСР)
1976	Холчек (ЧССР)	Холчек (Швейцарія)	Харламов (СРСР)
1977	Хелоста (Швейцарія)	Василев (СРСР)	Бадгеріс (СРСР)
1978	Холчек (ЧССР)	Фетісов (СРСР)	Діонн (Канада)
1979	Третяк (СРСР)	Василев (СРСР) Бубла (ЧССР)	Михайлов (СРСР) Тейман (Канада) Макаров (СРСР)
1981	Третяк (СРСР)	Робінсон (Канада)	Мальцев (СРСР)
1982	Кравік (ЧССР)	Фетісов (СРСР)	Шалімов (СРСР)
1983	Третяк (СРСР)	Касатонов (СРСР)	Дала (ЧССР)

Бомбардир. Облік результативності вівся за системою «гол плюс пас». Відзначився нападаючий збірної СРСР Макаров — 18 (9+9) очок. Дали розмітки: Дала (ЧССР) — 14 (9+5), Крутов (СРСР) — 14 (8+6), Ларіонов (СРСР) — 13 (5+8), Конхакль (ФРН) — 12 (5+7), Діонн (Канада) — 10 (6+4), Фетісов (СРСР) — 10 (3+7), Діла (ЧССР) — 10 (2+8), Касатонов (СРСР) — 10 (1+9), Бадгеріс (СРСР) — 9 (4+5), Скріко (Фінляндія) — 9 (4+5), Гуло (Канада) — 9 (1+8).

Штрафний час. На чемпіонаті було встановлено приз справедливої гри для команд, що набере в ході ігор найменшу кількість штрафно-

го часу. Він достався збірній НДР. У цієї команди 78 хвилин штрафного часу. На приз претендували ще хокеїсти ЧССР — 92 і Канада — 98 хвилин. Інші команди мають таку кількість штрафних хвилин: Фінляндія — 100, Італія — 114, СРСР — 116, Швеція — 118. Якоби іграв на приз «несправедливої гри», то він залишився б господарям чемпіонату — хокеїстам ФРН, які набрали 146 хвилин штрафів.

Символічна збірна. Її за традицією визначили акредитовані на чемпіонаті журналісти різних країн. Цього року було зафіксовано своєрідний рекорд подібних референдумів. Мислячи у символічній збірній зазначили шість радянських хокеїстів — воротар Третяк і перша ланка у повному складі: захисники Фетісов і Касатонов та нападаючі Макаров, Ларіонов і Крутов.

Чемпіонський склад. Чемпіонами світу та Європи під керівництвом заслужених тренерів СРСР Віктора Тихонова та Володимира Юрзинова стали 22 хокеїсти з п'яти команд вищої ліги: 14 — з ЦСКА, 4 — з московського «Динамо», 2 — з московського «Спартак», по 1 з ризького «Динамо» і горьковського «Торпедо».

Владислав Третяк (ЦСКА) — воротар, 1952 року нагородження (р. н.), заслужений майстер спорту СРСР (змс), дворазовий олімпійський чемпіон, десятиразовий чемпіон світу, дев'ятиразовий чемпіон Європи, взяв участь в 16 чемпіонатах світу (ч. с.) і Олімпійських іграх (О. і.), де провів 111 ігор (з них 7 на чемпіонаті світу 1983 р.) і пропустив 203 шайби (4 на чемпіонаті світу 1983 р.).

Володимир Мишкін («Динамо» М) — воротар, 1955 р. н., змс, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у п'яти ч. с. і О. і., де провів 13 ігор (3) і пропустив 18 шайб (6).

Олексій Касатонов (ЦСКА) — захисник, 1959 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 35 ігор (10) і закинув 4 шайби (1).

Вячеслав Фетісов (ЦСКА) — захисник, 1958 р. н., змс, чотирьохразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в шести ч. с. і О. і., де провів 50 ігор (10) і закинув 20 шайб (3).

Зінегула Білаєтдінов («Динамо» М) — захисник, 1955 р. н., п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в шести ч. с. і О. і., де провів 49 ігор (7) і закинув 7 шайб (0).

Василь Первушін («Динамо» М) — захисник, 1956 р. н., змс, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в семи ч. с. і О. і., де провів 61 гру (9) і закинув 3 шайби (0).

Сергій Стариков (ЦСКА) — захисник, 1958 р. н., змс, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у трьох ч. с. і О. і., де провів 18 ігор (10) і закинув дві шайби (1).

Володимир Зубков (ЦСКА) — захисник, 1958 р. н., змс, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у двох ч. с., де провів 12 ігор (10).

Сергій Бабінюв (ЦСКА) — захисник, 1955 р. н., змс, олімпійський чемпіон, чотириразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у семи ч. с. і О. і., де провів 53 гри (4) і закинув 11 шайб (0).

Ірек П'яев (ЦСКА) — захисник, нападальний, 1957 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у трьох ч. с., де провів 16 ігор (6) і закинув 2 шайби (1).

Сергій Макаров (ЦСКА) — нападальний, 1958 р. н., змс, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у шести ч. с. і О. і., де провів 53 гри (10) і закинув 34 шайби (9).

Ігор Ларіонов (ЦСКА) — нападальний, 1960 р. н., змс, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у двох ч. с., де провів 19 ігор (9) і закинув 9 шайб (5).

Володимир Крутов (ЦСКА) — нападальний, 1960 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 35 ігор (10) і закинув 24 шайби (8).

Хелмут Балдеріс («Динамо» Р) — нападальний, 1952 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у шести ч. с. і О. і., де провів 54 гри (10) і закинув 33 шайби (4).

Сергій Шенелев («Спартак») — нападальний, 1955 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у трьох ч. с., де провів 28 ігор (10) і закинув 15 шайб (3).

Сергій Калустін («Спартак») — нападальний, 1953 р. н., змс, олімпійський чемпіон, семirazовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у дев'яти ч. с. і О. і., де провів 87 ігор (10) і закинув 60 шайб (3).

Олександр Мальцев («Динамо» М) — нападальний, 1949 р. н., змс, дворазовий олімпійський чемпіон, дев'ятиразовий чемпіон світу, восьмиразовий чемпіон Європи, взяв участь у 15 ч. с. і О. і., де провів 126 ігор (8) і закинув 94 шайби (1).

Вячеслав Биков (ЦСКА) — нападальний, 1960 р. н., змс, чемпіон світу і Європи, взяв участь в одному ч. с., де провів 10 ігор і закинув 3 шайби.

Михайло Васильєв (ЦСКА) — нападальний, 1962 р. н., змс, чемпіон світу і Європи, взяв участь в одному ч. с., де провів 9 ігор і закинув 3 шайби.

Олександр Скворцов («Торпедо») — нападальний, 1954 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 32 гри (10) і закинув 13 шайб (5).

Віктор Жугжугтов (ЦСКА) — нападальний, 1954 р. н., змс, олімпійський чемпіон, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у дев'яти ч. с. і О. і., де провів 77 ігор (10) і закинув 29 шайб (3).

Андрій Хомутов (ЦСКА) — нападальний, 1961 р. н., змс, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у трьох ч. с., де провів 21 гру (8) і закинув 4 шайби (1).

Матч з командою ЧССР на чемпіонаті світу і Європи 1983 р., що закінчився перемогою радянської збірної — 5:1, став для команди СРСР

250-м на чемпіонатах світу і Олімпійських іграх. А загальний баланс нашої команди зі збірними інших країн на цих турнірах має такий вигляд:

	I	В	Н	П	Ш
1. Швеція	45	34	6	5	225—93
2. ЧССР	44	26	8	10	175—112
3. Фінляндія	36	36	0	0	284—63
4. Канада	28	22	1	5	136—66
5. США	27	25	0	2	205—58
6. ФРН	23	23	0	0	219—28
7. Польща	17	16	0	1	180—25
8. НДР	15	15	0	0	129—9
9. Швейцарія	6	4	0	0	60—9
10. Норвегія	4	4	0	0	44—5
11. Австрія	2	2	0	0	38—4
12. Японія	2	2	0	0	32—0
13. Голландія	2	2	0	0	27—5
14. Італія	2	2	0	0	20—3
15. Угорщина	1	1	0	0	19—1
16. Румунія	1	1	0	0	13—1
Разом	255	217	15	23	1311—182

У іграх з командою ФРН захищено чотири матчі на Олімпійських іграх 1956, 1960 і 1964 рр., де вона виступала під прапором Об'єднаної німецької команди.

Ігри, що проходили на льодових майданчиках Дюссельдорфа, Дортмунда і Мюнхена, офіційно називалися: чемпіонат світу в групі «А». Призери його отримали золоті, срібні й бронзові медалі, а збірна Італії, що посіла останнє місце, розпрощалась з вищим ешелоном світового хокею.

У чемпіонаті світу 1985 р. місця в групі «А» займають хокеїсти США, які добились цього права, вигравши чемпіонат світу в групі «В», що проходив у Токіо. Наступні місця посіли команди Польщі, Австрії, Норвегії, Японії, Швейцарії, Румунії та Югославії.

Дві останні збірні в свою чергу залишають групу «В», а їх місця займають команди Голландії та Угорщини, котрі посіли два перших місця в чемпіонаті світу в групі «С».

Стало відомо також, що чемпіонат світу в групі «А» 1986 р. пройде в Москві.

А 1984 р. найсильніші хокеїсти дружини зустрінуться в югославському місті Сараєво, де розіграють комплектні нагороди в рамках турніру ХІV зимових Олімпійських ігор.

МАЛІЙ ЧЕМПІОНАТ СВІТУ,

Як ще називають традиційний грудневий турнір на приз газети «Известия», збірав п'ять європейських команд: СРСР, ЧССР, Швеції, Фінляндії та ФРН. Вони зіграли між собою в одне коло: ЧССР — Швеція — 5:4, ФРН — СРСР — 2:6 (шайби у радянської команди закинули Крутов — двічі, Герасимов, Мальцев, Шелегов, Касатонов), Швеція — ФРН — 7:2, СРСР — Фінляндія — 6:3 (Мальцев, Крутов, Шалімов, Герасимов, Кожевников, Ларіонов), Фінляндія — ЧССР — 3:2, ЧССР — ФРН — 11:2, Швеція — СРСР — 4:5 (Жукутов, Герасимов, Биков — двічі, Крутов), Фінляндія — Швеція — 5:3, ФРН — Фінляндія — 10:2, СРСР — ЧССР — 9:4 (Шалімов — двічі, Крутов — тричі, Капустін, Зубков, Саворцов, Кожевников).

Найдужчий опір радянській збірній чинили шведські хокеїсти. Лише за три хвилини до фінальної сирени Крутову вдалося завершити комбінації, розпочату Мальцевим і проловжену Касатоновим, і схилити шайку терезів на свою користь. На неповний перший період висталили західнонімецьких спортсменів, вели з перевагою в одну шайбу після першої третини матчу фінські хокеїсти.

В нашій команді добре зіграли перша ланка, де травмованого Макарова успішно замінив досвідчений Мальцев, а також молодіжна триєдка нападальних Герасимов — Биков — Васильєв. Лише в останньому матчі турніру з чехословацькою збіркою потужну гру показали трійки Шалімов — Шелегов — Капустін і Саворцов — Жукутов — Кожевников. У останню горьковчаннин Саворцов був закликаний на вирішальний матч замість лебютанта Светлова.

Підсумкова таблиця турніру на приз «Известий» має такий вигляд:

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	4	0	0	26—13	8
2. Фінляндія	2	0	2	13—21	4
3. ЧССР	2	0	2	22—18	4
4. Швеція	1	0	3	18—17	2
5. ФРН	1	0	3	16—26	2

При рівній кількості очок у двох команд враховувався результат зустрічі між ними.

Кращими гравцями турніру стали воротар збірної Фінляндії Такко, захисник з команди ЧССР Пфановські та два нападальних — Крутов (СРСР) і Ріхтер (ЧССР).

Табель бомбардирів за системою «гол плюс пас» оголили: Крутов (СРСР) — 8 (7 шайб + 1 передача), Руснак (ЧССР) — 8 (4+4), Редгер (ФРН) — 6 (5+1), Ліба (ЧССР) — 6 (3+3), Касатонов (СРСР) — 6 (1+5) очок.

Під час турніру, а точніше, у вихідні, було проведено ще два міжнародні матчі. Ветерани радянського хокею приймали гостей з Канади, які свого часу виступали в професіональних командах НХЛ і ВХА. У складі нашої збірної на лід виходили такі прославлені аси хокею, як Ляпкін, Рагулін, Циганков, Треубов, Вікулов, Полупанов, Фурсов, Кузькін, Старшин, Гурєєв, Михайлов, Александров та інші. Вони й перемогли при перемовних трибунах лужницького Паладу спорту в обох матчах — 10:7 і 5:3.

НА ПРИЗ «ЛЕНИНГРАДСКОЇ ПРАВДИ»

Традиційний турнір других збірних команд за традицією пройшов у Ленінграді. Вдуже було розіграно приз обласної газети. На цей раз, правда, до старожкляів турніру — других збірних СРСР, ЧССР, Швеції й Фінляндії — приєдналася олімпійська збірка Канади.

Гри в одне коло принесли такі результати: Канада — Фінляндія — 8:5, СРСР — Швеція — 8:2 (шайби в радянської команди закинули Яшин — двічі, Мещенков, Ромашин, Ковін, Степанішев, Гімаєв, Болдін), Швеція — ЧССР — 4:2, СРСР — Фінляндія — 5:2 (Лашин, Ковін, Степанішев, Варнаков, Гімаєв), ЧССР — Фінляндія — 5:2, СРСР — Канада — 4:2 (Яшин, Ромашин, Степанішев, Лашин), Швеція — Фінляндія — 5:2, ЧССР — Канада — 5:4, СРСР — ЧССР — 7:1 (Штепа — двічі, Старков, Горбушин, Лашин, Степанішев, Волгін), Швеція — Канада — 5:4.

Підсумкова таблиця турніру така:

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	4	0	0	24—7	8
2. Швеція	3	0	1	16—16	6
3. ЧССР	2	0	2	13—17	4
4. Канада	1	1	3	18—19	2
5. Фінляндія	0	0	4	11—23	0

Отже, головний приз дістався команді Радянського Союзу, яку оновляли на турнірі заслужений тренер СРСР Юрій Мойсєєв і заслужений тренер Української РСР Анатолій Богданов. У її складі виступали воротарі Тижних (ЦСКА) і Нікітін («Динамо» М); захисники Горбунов («Автомобіліст» Свердловськ), Мещенков, Горбушин (обоє — «Сокіл»), Євдокимов, Гусаров (обоє — СКА), Стариков, С. Гімаєв, Марінов (усі — ЦСКА), нападальці Шкурдюк, Яшин (обоє — «Динамо» М), Давров, С. Лашин (обоє — СКА), Волгін («Динамо» Р), Болдін («Спартак»), Немчинов (ЦСКА), Ромашин, Штепа (обоє — «Криля Радє»), Варнаков, Ковін (обоє — «Торпедо»), Степанішев («Сокіл»).

Було названо кращих гравців турніру. Ними стали воротар Гіжних (СРСР), захисник Грант (Канада), нападуючий Степанішцев (СРСР).

Ще один канадець — Уїлсон здобув приз для найрезультативнішого гравця. На його рахунок за системою «гол плюс пас» 5 (4+1) очок. До журналістської символічної збірної турніру увійшли воротар Едітс (Канада); захисники Грант (Канада) і Стариков (СРСР); нападуючі Голи (СРСР), Уїлсон (Канада) і Варнаков (СРСР).

* * *

Друга збірна СРСР, очолювана Анатолієм Кострюковим і Анатолієм Богдановим, виступила в Токіо, де проходив турнір на приз «Сейко». Вона перемогла першій збірні США — 7:1, Японії — 12:2 і здобула перше місце. Другими стали господарі, яким вдалося взяти верх над американцями — 6:4.

НАГОРОДА ГАЗЕТИ «РУДЕ ПРАВО»

Матчі турніру на приз газети «Руде право», що проходили в лютому 1983 р., розглядалися як перевірка готовності до чемпіонату Європи і світу збірних Фінляндії і СРСР. І фінські хокеїсти виступали непоганий іспит для наших спортсменів. Перший матч у Йоенсу закінчився нічиєю — 3:3. У радянської збірної шайби закинули Первушін, Биков, Балдеріс. У першій зустрічі чудово зіграв фінський воротар Кампурі, який під час матчу парирував 58 кидків.

«Третій період» признався він, — був для мене просто виснажливим. Червоні сорочки буквалью злилися в моїх очах в одну пляму». В третьому періоді Кампурі парирував 25 кидків.

У другому матчі в Коввола збірна СРСР зіграла краще, про що й говорить рахунок — 7:3 (Светлов — двічі, Васильєв, Кожєвников, Блягетдіннов, Тюменев, Бакін). Основні події розгорнулися тут у середній другий період, коли наша команда закинула п'ять шайб.

Вирішальні матчі заплановано провести вже в цьому сезоні. Кубок європейських чемпіонів, як правило, проводиться в серпні.

Фінал розиграшу цього почесного призу серед команд — переможців першості 1980—1981 рр. проходив у Дюссельдорфі (ФРН). В одноколовому турнірі Кубок розіграли між собою ЦСКА (СРСР), ВЖКТ (СРСР), «Керпет» (Фінляндія) і «Рісерзее» (ФРН).

Ще до початку турніру фаворитами вважались радянські та чехословацькі хокеїсти. Хокеїсти ЦСКА здобули переконливі перемоги над західнонімецькими спортсменами 14:1 і фінським чемпіоном 13:2.

ВЖКТ перемогли давалися важче. Так, «Рісерзее» чехословацькі спортсмени перетрали з рахунком 3:0. Ще менш переконливою була перемога над фіннами 3:1.

Матч ЦСК з ВЖКТ проходив напружено, в складній боротьбі.

Першими відкрили рахунок радянські хокеїсти (Фетисов), потім Кучин подвоїв рахунок. Та це не зніщило чехословацьких майстрів. Вони наздогнали ЦСКА, а згодом і випередили. І лише в останньому періоді хокеїсти ЦСКА виграли перемогу з мінімальним рахунком — 4:3.

Арміські хокеїсти в дванадцятий раз стали володарями Кубка європейських чемпіонів.

Зустріч між «Рісерзее» і «Керпет» закінчилась з рахунком 6:4. Підсумкова таблиця має такий вигляд:

	В	Н	П	Ш	О
ЦСКА	3	0	0	31-6	6
ВЖКТ	2	0	1	9-5	4
«Рісерзее»	1	1	0	2-21	2
«Керпет»	0	0	0	7-22	0

ДВАНАДЦЯТА «СУПЕРСЕРІЯ»

Після кількох успішних турне збірної Радянського Союзу по Канаді, коли наші хлопці легко перемагали найкращі любительські команди господарів, спортивний оглядач Деніс Брейтвейд написав: «Кленові листя» повинні виглядати один вечір, щоб зіграти з росіянами і побити їх...» Він мав на увазі, звичайно, професіоналів з НХЛ.

Така нагода трапилась у 1972 р. Правда, виявляти довелось чотири вечори, бо збірна СРСР провела в різних містах Канади і США чотири матчі із збірною «зірок» канадо-американської Національної хокейної ліги.

Ті три одразу було названо «суперсеріями». Згодом рамки їхні розширились — змагалися з нашими хокеїстами стали збірна ВХА, а також найкращі клуби професіонального хокею.

Остання така «суперсерія» почалась напередодні 1983 р. Збірна клубів СРСР зустрічалась із найкращими клубами НХЛ. Таких матчів відбулося шість.

1. «Еммонтон Ойлерз» — СРСР — 4:3 (шайби у радянської команди закинули Капустін, Кожєвников, Шелеєв). Наші гравці переважали у кількості кидків по воротах, але чудово зіграв воротар едмонтонців Мурт. Дві шайби у ворота Мішкина закинув найкращий майстер сучасного канадського хокею Гретцкі.

2. «Квебек Нордікс» — СРСР — 0:3 (Капустін, Ларіонов, Тюменев). Радянські хокеїсти взяли своєрідний реванш за поразку від цього

СКЛАДИ КОМАНД ВИЩОЇ ЛІГИ

ЦСКА

Начальник і старший тренер — майстер спорту (мс), заслужений тренер СРСР (зтр СРСР) Віктор Васильович Тихонов. Тренери — змс, зтр СРСР Юрій Іванович Мойсєєв, змс Віктор Григорович Кузьмін.

Воротарі: змс Владислав Третяк (1952), мсжк Олександр Тижиник (1958).

Захисники: змс Сергій Бабінов (1955), мсжк Олексій Волченко (1953), мсжк Сергій Гімаєв (1955), змс Володимир Зубов (1958), змс Олексій Касатонов (1959), змс Сергій Стариков (1958), змс Вячеслав Фетісов (1959), змс Ірек Гімаєв (1957), Олег Старков (1962), мс Віктор Мартинов (1963), мс Сергій Стєльнов (1964), Олександр Мартем'янов (1965).

Нападочі: змс Михайло Васильєв (1962), змс Микола Дроздєцький (1957), змс Віктор Жлуктов (1954), змс Володимир Крутов (1960), змс Ігор Даріонов (1960), мсжк Олександр Лобанов (1953), змс Сергій Макаров (1958), мс Олександр Герасимов (1959), мс Олександр Зибін (1960), мс Михайло Панін (1961), змс Андрій Хомутов (1961), мс Ігор Мішук (1961), змс Вячеслав Биков (1960), Сергій Кучин (1962), мс Леонід Трухно (1962), Сергій Немчинов (1964).

«Спартак» (Москва)

Начальник і старший тренер мс, зтр СРСР Борис Павлович Кулагін. Тренер — Валентин Іл'яч Авшин.

Воротарі: мсжк Віктор Дорошенко (1953), мс Дмитро Сапринкін (1960).

Захисники: мс Сергій Борисов (1955), мсжк Володимир Кучеренко (1955), мс Валерій Михайлов (1960), мс Юрій Рижков (1952), мс Вадим Туніков (1959), мс Андрій Чистяков (1962), мс Віктор Тюріков (1962), Юрій Зуєв (1962).

Нападочі: мс Ігор Болдін (1963), мс Сергій Варнавацький (1960), мс Віктор Лорінов (1961), мсжк Ігор Капустін (1957), змс Сергій Капустін (1958), змс Олександр Кожєвников (1958), мс Олександр Ойлон (1954), мс Ігор Орлов (1954), мс Анатолій Тарасов (1959), змс Віктор Томєшев (1957), змс Віктор Шалімов (1951), змс Сергій Шенєєв (1955), мс Анатолій Спірін (1962), мс Володимир Даврєнтєєв (1954), мс Геннадій Курдін (1959).

клубу у 1977 р.— 1:6. «Квєбєк», правда, виступав тоді у ВХА. У цьому матчі бийскулєч захищав свої ворота Третяк.

3. «Монреаль Канадієнс» — СРСР — 0:5 (Васильєв — двічі, Крутов, Шенєєв, Фетісов). Гра видалась напруженою, після двох періодів рахунок був мінімальним. Знову відмінно зіграв Третяк. Легко розправлялися із «зірками» НХЛ Робінсоном, Лефлером, шведом Наслундом новачки «суперсерій» Васильєв, Биков, Герасимов.

4. «Калгарі» Флетчєрз — СРСР — 3:2 (Даріонов, Крутов). Схоже на те, що тренер «Калгарі» Б. Джонсон стає фахівцем по збірній нашої країни. Саме він очолював команду США, яка перемогла радянських хокеїстів на Олімпіаді в Лейк-Плєсіді.

5. «Міннесота Норт Старз» — СРСР — 3:6 (Скворцов, Крутов — двічі, Томєшев, Стариков, Даріонов). Добре зіграли армійські форварди Крутов і Даріонов. Через хворобу Макарова спочатку в їхній трійці грав досвідчений Мальєв, згодом — Томєшев. Хлопці зумили зігратися і вже у матчі з «Міннесотою» показали гру екстра-класу, провівши у ворота фіна Маттєсона чотири шайби.

6. «Філадельфія Флайєрз» — СРСР — 1:5 (Васильєв, Крутов, Даріонов, Варнаков, Семєнов). Уперше за час усього турне збірня СРСР поступилася за кількістю кидків по воротах. Однак це не вплинуло на остаточний результат.

Деякі підсумки. З шести матчів команда Радянського Союзу чотири виграє і два програє. Загальна різниця шайб — 24—11. Найрашійший бомбардир у нашій збірній — Крутов, на рахунок якого п'ять шайб. Чотири шайби закинув Даріонов, три — Васильєв, по дві — Капустін, Шенєєв і Томєшев, по одній — Кожєвников, Фетісов, Скворцов, Стариков, Варнаков і Семєнов.

Після цього турне хронологія та результати усіх «суперсерій» мають такий вигляд:

Роки	Суперники	І	В	Н	П	Ш
1972	СРСР — НХЛ (збірні)	8	3	1	4	32—31
1974	СРСР — ВХА (збірні)	8	4	3	1	32—27
1976	ЦСКА — НХЛ (клуби)	4	2	1	1	16—22
1976	«Крыла Рад» — НХЛ (клуби)	4	3	0	1	19—19
1977	СРСР (збірні) — ВХА (клуби)	8	6	0	2	37—26
1978	СРСР (збірні) — ВХА (клуби)	8	8	0	1	56—27
1978	СРСР-2 (збірні) — ВХА (клуби)	10	5	1	4	38—41
1978	(Спартак) — НХЛ (клуби)	5	3	0	2	14—12
1979	«Крыла Рад» — НХЛ (клуби)	4	2	1	1	21—16
1979	СРСР — НХЛ збірні, «Кубок виклику»	3	2	0	1	13—8
1980	ЦСКА — НХЛ (клуби)	5	3	0	2	17—18
1983	СРСР (збірні) — НХЛ (клуби)	6	4	0	2	24—11

Разом

74 45 7 22 319—288

«Динамо» (Москва)

Старший тренер — мс, зтр РРФСР Володимир Борисович Кисельов. Тренер — зтр РРФСР Віталій Георгійович Єрфілов. Воротарі: змс Володимир Мишкін (1955), Юрій Нікітін (1961). Захисники: змс Зінеєтта Біялетдінов (1955), мсжк Юрій Вожаків (1959), змс Валерій Васильєв (1949), Дмитро Єрастов (1960), Олександр Сидоренко (1959), мс Василь Пароєв (1957), змс Василь Перухін (1956), мс Михайло Сліпченко (1957), мс Віктор Глушенко (1961). Нападаючі: мс Анатолій Англов (1959), мс Михайло Андрєвов (1956), мс Микола Варьянов (1959), змс Олександр Голіков (1952), змс Володимир Голіков (1954), змс Олександр Мальцев (1949), мс Вячеслав Рянов (1959), мс Сергій Светлов (1961), мс Анатолій Семенов (1962), мс Володимир Семенов (1953), мс Володимир Шапов (1960), мс Віктор Шкурдюк (1958), мс Місхат Фахрудінов (1958), мс Сергій Яшин (1962).

«Сокіл» (Київ)

Старший тренер — зтр УРСР Анатолій Васильович Богданов. Тренери — мс, зтр УРСР Броніслав Вікторович Самович, мс, зтр УРСР Олександр Михайлович Фадєєв.

Воротарі: мс Костянтин Гаврилов (1957), мс Юрій Шундров (1956).

Захисники: мс Сергій Горбушин (1957), мс Олег Васюнін (1959), мс Микола Ладитін (1954), мс Юрій Парфійов (1955), Андрій Коршунов (1965), мс Олександр Меченков (1958), Валерій Ширяєв (1963), мс Андрій Донка (1962), Валім Бут (1965).

Нападаючі: мс Володимир Голубович (1954), мс Сергій Давидов (1957), мс Анатолій Дьомін (1954), мс Олег Ісмаєлов (1953), мс Микола Наріманов (1958), мс Євген Шапін (1960), мс Олександр Куликов (1955), мс Володимир Полежєєв (1958), мс Анатолій Степанішев (1961), мс Андрій Земко (1961), мс Сергій Земченко (1961), мс Андрій Овчинников (1961), Сергій Бабій (1965), Анатолій Найда (1965), мс Анатолій Мажугін (1961).

«Динамо» (Рига)

Старший тренер — змс, зтр СРСР Володимир Володимирович Юратінов. Тренери — Едгар Янович Розенберг, мс Михайло Іванович Безкашнов.

Воротарі: Віктор Самойлов (1961), мс Михайло Васильюк (1948). Захисники: мс Леонід Беренев (1958), мс Володимир Дурлін (1956), мс Володимир Куянецов (1959), мс Анатолій Крамської (1958),

мс Євген Попіхін (1960), мс Олександр Казаров (1954), мс Сергій Вікулов (1957), мс Андрій Матицин (1964), Юрій Зіновєв (1964).

Нападаючі: мс Михайло Абалмасов (1952), змс Хелмут Вилдєрїс (1952), мс Олександр Весєлов (1958), мс Володимир Головков (1960), мс Анатолій Ємельяненко (1949), мс Ігор Коржиков (1957), мс Володимир Дубкін (1953), мсжк Петро Природін (1954), мс Сергій Скоєрєв (1958), мсжк Михайло Шостак (1957), мс Андрій Тишков (1959), мс Олексій Фролков (1957), Герман Волгін (1963), мс Сергій Нікітін (1958), Олександр Бєлявський (1963), мс Харальд Васильєв (1956), Євген Семеряк (1961), Віктор Дудін (1962).

«Торпедо» (Горький)

Старший тренер — мс, зтр РРФСР Юрій Іванович Морозов.

Тренер — мс Геннадій Георгійович Крутов.

Воротарі: мс Віктор Воробйов (1959), мс Сергій Тюляпкін (1954). Захисники: мс Володимир Астафєв (1950), мс Володимир Вязов (1953), мс Микола Голішев (1961), мс Сергій Кунін (1958), мс Михайло Прєсяков (1956), мс Георгій Солоненко (1959), змс Юрій Федоров (1949).

Нападаючі: мс Михайло Варнаков (1957), мс Анатолій Волод'янов (1960), Володимир Волод'янов (1962), Євген Кудінов (1963), Сергій Новосєлов (1964), мсжк Володимир Ковін (1954), мс Володимир Кокучрін (1952), мс Олександр Павлов (1952), змс Олександр Скворцов (1954), мс Олександр Фролов (1952), мс Євген Шитонцев (1949), мс Сергій Єганов (1957), мс Сергій Корольов (1961), мс Сергій Кузьмін (1961), Микола Горшков (1963), мс Віктор Доброхотов (1953), Андрій Захаров (1963), Віктор Пашинцев (1965), Юрій Юров (1965).

«Крила Рад» (Москва)

Старший тренер — змс Ігор Юхимович Дмитрієв. Тренер — мс Олександр Іванович Зарубін.

Воротарі: змс Олександр Сидельников (1950), мс Сергій Дроздов (1962), Сергій Кострохін (1962).

Захисники: мс Євген Белов (1962), Кирило Курашов (1962), мс Федір Канарейкін (1955), мс Олександр Мурашов (1956), Сергій Макаров (1959), мс Василь Спирidonов (1951), мсжк Юрій Тєрьюхін (1951), Юрій Страхов (1959), Ігор Яковєнко (1964).

Нападаючі: мс Іван Авдєєв (1958), мс Валерій Євстифєєв (1957), мс Віктор Вахрушев (1955), мс Олександр Гурєв (1958), мс Олександр Кабанов (1957), мсжк Сергій Котов (1950), мс Андрій Морозов (1961), мс Ігор Морозов (1961), мс Віктор Лотінов (1962), Сергій Толстих

(1962), мсж Ігор Рожанин (1957), Сергій Харін (1963), Віктор Шумов (1962), Юрій Хмильов (1964), Євген Чижкін (1964), Євген Штепа (1962), Сергій Пряхін (1963), Іван Зайцева (1965).

«Хімік» (Воскресенськ)

Старший тренер — мс Володимир Іванович Васильєв. Тренер — мс Валерій Борнісович Кузьмін.

Воротарі: мс Сергій Салыников (1956), Геннадій Ушаков (1960).
Захисники: мс Борис Веритін (1953), мс Микола Давидкін (1958), мс Володимир Локотко (1954), мсж Віктор Кузнецов (1950), мсж Євген Каачкін (1952), мс Олексій Куликов (1951), мс Віктор Соколов (1955), мс Михайло Шикін (1955), Віктор Григоров (1962), мс Сергій Гусєв (1953), Сергій Єгоров (1957), Олександр Смирнов (1963), Віктор Кольцов (1961).

Нападаючі: Володимир Анисимов (1962), Микола Ванін (1962), Дмитро Дмитрієв (1962), мс Віталій Ермшин (1952), мс Сергій Кудяшов (1962), мс Віктор Крутов (1953), Віталій Лепіхов (1953), Олександр Обухов (1963), мс Сергій Одишцов (1962), мс Віктор Пацкалін (1952), мс Володимир Шуренко (1957), мс Валдим Сибірко (1953), Анатолій Черних (1958), Олександр Квартагальов (1963), Дмитро Квартагальов (1963), Олександр Ломакін (1961).

«Трактор» (Челнінськ)

Старший тренер — мс, зтр РРФСР Геннадій Федорович Цигуров. Тренер — Анатолій Миколайович Шустов.

Воротарі: мс Сергій Мильников (1958), мс Віктор Корольов (1957).
Захисники: мс Геннадій Іконников (1956), Олег Івн (1963), мс Юрій Шуммаков (1950), Юрій Треубенков (1959), мс Анатолій Тимофєєв (1956), Ігор Файзов (1961), Сергій Чудінов (1962), мс Сергій Парамонов (1958), Петро Вардугін (1962), Ігор Князєв (1964).
Нападаючі: мс Володимир Боровников (1959), мс Володимир Бухарін (1958), мс Ігор Власов (1961), мс Сергій Лапшин (1959), мс Анатолій Махнінко (1951), мс Борис Молянов (1954), мс Олександр Рожков (1957), мс Микола Шорін (1949), мс Олександр Глазов (1956), мс Микола Суханов (1955), мс Павло Єзювських (1958).

СКА (Ленінград)

Начальник і старший тренер — мсж Борис Петрович Михайлов. Тренер — мсж Володимир Михайлович Петров.

Воротарі: Дмитро Курошин (1958), Сергій Черкас (1957).
Захисники: Юрій Гайлик (1961), Ігор Євдокимов (1962), мс Сергій Жуков (1958), мс Олександр Малютін (1954), мс Олександр Михайлов

(1958), мс Валерій Файтєв (1960), мс Олександр Ледовських (1961), Олександр Гусаров (1961), Петро Черенков (1962).

Нападаючі: мс Андрій Андрєєв (1959), мс Борис Боків (1955), мсж Олександр Болычов (1952), мс Віктор Кузьмін (1950), мсж Володимир Попов (1953), мс Вячеслав Головин (1959), мс Олександр Жуков (1963), Віктор Каменєв (1964), мс Вячеслав Лавров (1958), Сергій Назаров (1962), мс Юрій Рихлов (1960), мс Володимир Шкізєв (1958), мс Володимир Якимов (1959), Володимир Ковальюнок (1960), Віктор Лапшин (1959), Сергій Цветков (1962).

«Іжсталь» (Іжевськ)

Старший тренер — мс, зтр РРФСР Роберт Дмитрович Черенков. Тренер — Віктор Вікторович Грищенко.

Воротарі: мс Олексій Тверізовський (1956), Андрій Колісов (1964).
Захисники: мс Сергій Лубнін (1959), мс Анатолій Семенов (1956), мс Сергій Тижних (1952), мс Геннадій Чулін (1950), мс Валентин Чуриков (1948), мс Віталій Філіпов (1955), мс Володимир Крючков (1957), Сергій Панкратов (1962), Сергій Воложжанин (1963).

Нападаючі: мс Сергій Абрамов (1956), мс Равіль Гатаулін (1951), мс Геннадій Горбачєв (1956), мс Іван Туров (1950), Віктор Солярев (1961), Олег Витарєв (1962), Сергій Макаров (1954), мсж Сергій Мєдіков (1954), Олександр Голубович (1957), мс Дмитро Федін (1956), мс Сергій Войкін (1952), мс Вячеслав Комарков (1954), мс Юрій Савингіло (1951), Валерій Чувєв (1964), Сергій Молянов (1964).

«Сибір» (Новосібірськ)

Старший тренер — Віталій Іванович Стаін. Тренер — Віктор Макарович Картавіх.

Воротарі: Сергій Москальов (1957), Львмір Карімов (1959).
Захисники: Валерій Усольцев (1958), Олександр Фаткулілін (1961), Аркадій Вагаєв (1952), Сергій Сєдьян (1966), Василь Бакін (1956), Вадим Подрезєв (1965), Микола Текутьєв (1958), Євген Тєняков (1960).

Нападаючі: мс Борис Барабанов (1955), Юрій Кісєшєв (1961), мс Володимир Мєлєнчук (1953), Віталій Стрюков (1964), Олександр Барков (1965), Ігор Храменко (1962), Володимир Новосєлов (1958), Олександр Приходько (1958), Юрій Антипов (1958), Юрій Конювалєв (1954), Володимир Поморов (1959), Сергій Акимов (1958), Ігор Трачєв (1957).

КАЛЕНДАР ІГОР ЧЕМПІОНАТУ СРСР. ВИЩА ЛІГА

18 вересня 1983 р.	29 вересня	14 жовтня	28 жовтня
1. Динамо Р — Сибір	26. Крыла Рад — СКА	51. Динамо М — СКА	79. Сокіл — ЦСКА
2. СКА — Трактор	27. Сокіл — Динамо Р	52. Іжсталь — Динамо Р	80. Крыла Рад — Хімік
3. Хімік — Крыла Рад	28. Торпедо — Спартак	53. Трактор — Хімік	
4. ЦСКА — Сокіл	29. Трактор — Іжсталь	54. Сибір — ЦСКА	
19 вересня	30. Сибір — Динамо М	15 жовтня	29 жовтня
5. Спартак — Іжсталь		55. Спартак — Крыла Рад	81. Динамо М — Торпедо
6. Торпедо — Динамо М		56. Торпедо — Сокіл	82. Іжсталь — Спартак
20 вересня		16 жовтня	83. Трактор — СКА
7. Динамо Р — Трактор	4 жовтня	57. Динамо М — Динамо Р	84. Сибір — Динамо Р
8. СКА — Сибір	31. Спартак — Хімік	58. Іжсталь — СКА	30 жовтня
9. Крыла Рад — ЦСКА	32. Торпедо — ЦСКА	59. Трактор — ЦСКА	85. ЦСКА — Крыла Рад
10. Сокіл — Хімік		60. Сибір — Хімік	86. Хімік — Сокіл
21 вересня	5 жовтня	18 жовтня	31 жовтня
11. Спартак — Динамо М	33. Динамо Р — Крыла Рад	61. Крыла Рад — Сокіл	87. Динамо М — Спартак
12. Торпедо — Іжсталь	34. СКА — Сокіл	19 жовтня	88. Іжсталь — Торпедо
23 вересня	35. Динамо М — Трактор	62. СКА — Динамо Р	89. Трактор — Динамо Р
13. ЦСКА — СКА	36. Іжсталь — Сибір	63. ЦСКА — Спартак	90. Сибір — СКА
14. Хімік — Динамо Р		64. Хімік — Торпедо	
24 вересня	8 жовтня	65. Іжсталь — Динамо М	3 листопада
15. Динамо М — Сокіл	37. Динамо Р — Торпедо	66. Сибір — Трактор	91. Крыла Рад — Динамо Р
16. Іжсталь — Крыла Рад	38. СКА — Спартак	23 жовтня	92. Сокіл — СКА
17. Трактор — Торпедо	39. Крыла Рад — Сибір	67. Динамо Р — Хімік	93. Спартак — ЦСКА
18. Сибір — Спартак	40. Сокіл — Трактор	68. СКА — ЦСКА	94. Торпедо — Хімік
25 вересня	9 жовтня	69. Крыла Рад — Іжсталь	95. Трактор — Динамо М
19. ЦСКА — Динамо Р	41. ЦСКА — Іжсталь	70. Сокіл — Динамо М	96. Сибір — Іжсталь
20. Хімік — СКА	42. Хімік — Динамо М	24 жовтня	5 листопада
26 вересня	10 жовтня	71. Спартак — Сибір	97. Динамо Р — Сокіл
21. Динамо М — Крыла Рад	43. Динамо Р — Спартак	72. Торпедо — Трактор	98. СКА — Крыла Рад
22. Іжсталь — Сокіл	44. СКА — Торпедо	25 жовтня	99. Хімік — ЦСКА
23. Трактор — Спартак	45. Крыла Рад — Трактор	73. Динамо Р — ЦСКА	100. Динамо М — Сибір
24. Сибір — Торпедо	46. Сокіл — Сибір	74. СКА — Хімік	101. Іжсталь — Трактор
28 вересня	11 жовтня	75. Крыла Рад — Динамо М	6 листопада
25. ЦСКА — Хімік	47. ЦСКА — Динамо М	76. Сокіл — Іжсталь	102. Спартак — Торпедо
	48. Хімік — Іжсталь	26 жовтня	11 листопада
	13 жовтня	77. Спартак — Трактор	103. Динамо Р — Іжсталь
	49. Спартак — Сокіл	78. Торпедо — Сибір	104. СКА — Динамо М
	50. Торпедо — Крыла Рад		105. ЦСКА — Сибір
			106. Хімік — Трактор

- 12 листопада
107. Крыла Рад — Торпедо
108. Соки — Спартак
13 листопада
109. Динамо Р — Динамо М
110. СКА — Іжсталь
111. ЦСКА — Трактор
112. Хімік — Сибір
14 листопада
113. Крыла Рад — Спартак
114. Соки — Торпедо
16 листопада
115. Динамо М — Хімік
116. Іжсталь — ЦСКА
17 листопада
117. Спартак — СКА
118. Торпедо — Динамо Р
119. Трактор — Соки
120. Сибір — Крыла Рад
18 листопада
121. Динамо М — ЦСКА
122. Іжсталь — Хімік
19 листопада
123. Спартак — Динамо Р
124. Торпедо — СКА
125. Трактор — Крыла Рад
126. Сибір — Соки
21 листопада
127. Динамо М — Іжсталь
22 листопада
128. Динамо Р — СКА
129. Соки — Крыла Рад
130. ЦСКА — Торпедо
131. Хімік — Спартак
132. Трактор — Сибір
25 листопада
133. Динамо Р — Торпедо
134. СКА — Спартак
135. Крыла Рад — Сибір
136. Соки — Трактор
137. ЦСКА — Іжсталь
138. Хімік — Динамо М
- 27 листопада
139. Динамо Р — Спартак
140. СКА — Торпедо
141. Крыла Рад — Трактор
142. Соки — Сибір
143. ЦСКА — Динамо М
144. Хімік — Іжсталь
- 30 листопада
145. Спартак — Соки
146. Торпедо — Крыла Рад
147. Хімік — ЦСКА
- 1 грудня
148. Динамо М — СКА
149. Іжсталь — Динамо Р
2 грудня
150. Спартак — Крыла Рад
151. Торпедо — Соки
3 грудня
152. Динамо М — Динамо Р
153. Іжсталь — СКА
24 лютого 1984 р.
154. Сибір — Трактор
27 лютого
155. Трактор — Хімік
156. Сибір — ЦСКА
29 лютого
157. Соки — Крыла Рад
158. Спартак — Торпедо
159. Трактор — ЦСКА
160. Сибір — Хімік
- 1 березня
161. СКА — Динамо Р
162. Динамо М — Іжсталь
- 3 березня
163. ЦСКА — Торпедо
164. Хімік — Спартак
- 4 березня
165. Крыла Рад — СКА
166. Соки — Динамо Р
167. Трактор — Іжсталь
168. Сибір — Динамо М
- 6 березня
169. Спартак — ЦСКА
170. Торпедо — Хімік
- 7 березня
171. Динамо Р — Крыла Рад
172. СКА — Соки
173. Динамо М — Трактор
174. Іжсталь — Сибір
10 березня
175. Динамо Р — Сибір
176. СКА — Трактор
177. Крыла Рад — Хімік
178. Соки — ЦСКА
- 11 березня
179. Спартак — Іжсталь
180. Торпедо — Динамо М
- 12 березня
181. Динамо Р — Трактор
182. СКА — Сибір
183. Крыла Рад — ЦСКА
184. Соки — Хімік
- 13 березня
185. Спартак — Динамо М
186. Торпедо — Іжсталь
- 15 березня
187. ЦСКА — СКА
188. Хімік — Динамо Р
- 16 березня
189. Динамо М — Соки
190. Іжсталь — Крыла Рад
191. Трактор — Торпедо
192. Сибір — Спартак
- 17 березня
193. ЦСКА — Динамо Р
194. Хімік — СКА
- 18 березня
195. Іжсталь — Соки
196. Динамо М — Крыла Рад
197. Трактор — Спартак
198. Сибір — Торпедо
- 22 березня
199. Динамо Р — СКА
200. Спартак — Хімік
201. Торпедо — ЦСКА
202. Іжсталь — Динамо М
203. Трактор — Сибір
- 23 березня
204. Крыла Рад — Соки
- 25 березня
205. Динамо Р — Іжсталь
206. СКА — Динамо М
207. ЦСКА — Сибір
208. Хімік — Трактор
- 26 березня
209. Крыла Рад — Торпедо
210. Соки — Спартак
- 27 березня
211. Динамо Р — Динамо М
212. СКА — Іжсталь
213. ЦСКА — Трактор
214. Хімік — Сибір

- 28 березня
215. Крыла Рад — Спартак
216. Сокил — Торпедо
- 30 березня
217. Динамо М — Хімік
218. Іжсталь — ЦСКА
- 31 березня
219. Спартак — СКА
220. Торпедо — Динамо Р
221. Трактор — Сокил
222. Сибір — Крыла Рад
- 1 квітня
223. Динамо М — ЦСКА
224. Іжсталь — Хімік
- 2 квітня
225. Спартак — Динамо Р
226. Торпедо — СКА
227. Трактор — Крыла Рад
228. Сибір — Сокил
- 4 квітня
229. ЦСКА — Хімік
- 5 квітня
230. Крыла Рад — Динамо Р
231. Сокил — СКА
232. Торпедо — Спартак
233. Трактор — Динамо М
234. Сибір — Іжсталь
- 17 квітня
235. Динамо М — Сибір
- 18 квітня
236. Динамо Р — Сокил
237. СКА — Крыла Рад
238. ЦСКА — Спартак
239. Хімік — Торпедо
- 21 квітня
240. Іжсталь — Трактор
- 21 квітня
241. Динамо Р — Хімік
242. СКА — ЦСКА
243. Крыла Рад — Іжсталь
244. Сокил — Динамо М
- 22 квітня
245. Спартак — Сибір
246. Торпедо — Трактор
- 23 квітня
247. Динамо Р — ЦСКА
248. СКА — Хімік
249. Крыла Рад — Динамо М
250. Сокил — Іжсталь
- 24 квітня
251. Спартак — Трактор
252. Торпедо — Сибір
- 26 квітня
253. ЦСКА — Сокил
254. Хімік — Крыла Рад
- 27 квітня
255. Динамо М — Торпедо
256. Іжсталь — Спартак
257. Трактор — СКА
258. Сибір — Динамо Р
- 28 квітня
259. ЦСКА — Крыла Рад
260. Хімік — Сокил
- 29 квітня
261. Динамо М — Спартак
262. Іжсталь — Торпедо
263. Трактор — Динамо Р
264. Сибір — СКА